

**DEN EUROPEISKE PAKTEN OM
REGIONS- ELLER MINORITETSSPRÅK**

FEMTE PERIODISKE RAPPORT

NORGE

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Desember 2011

Innhold

Del I.....	3
Forord.....	3
Brukere av regions- eller minoritetsspråk.....	5
Politikk, lovgivning og praksis - endringer.....	6
Ministerkomiteens anbefalinger - Tiltak for å følge opp anbefalingene.....	10
Del II.....	14
Språkpakten del II – Oversikt over tiltak iverksatt for å anvende artikkel 7 for statens anerkjente regions- eller minoritetsspråk.....	14
Artikkel 7 – Informasjon om hvert språk og tiltak for å iverksette Ekspertkomiteens anbefalinger.....	14
Del III.....	41
Språkpakten del III - Gjennomføring av forpliktelsene og tiltak for å følge opp Ekspertkomiteens anbefalinger.....	41
Artikkel 8 - Utdannelse.....	42
Artikkel 9 - Rettsmyndigheter.....	45
Artikkel 10 - Forvaltningsmyndigheter og offentlige tjenester.....	47
Artikkel 11 - Media.....	51
Artikkel 12 – Kulturaktiviteter og kulturanlegg.....	53
Artikkel 13 – Det økonomiske og sosiale liv.....	54
Artikkel 14 – Grenseoverskridende kontakter.....	54
VEDLEGG.....	55

Del I

Forord

Europarådets ministerråd vedtok Europeisk pakt om regions- eller minoritetsspråk (Språkpakten) i 1992. Norge ratifiserte Språkpakten i 1993 og den trådte i kraft i 1998. I henhold til Språkpaktens artikkel 15 skal statene rapportere hvert tredje år. Dette er Norges femte periodiske rapport om gjennomføringen av Språkpakten i Norge.

Samisk (nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk), kvensk, romanes og romani er anerkjent som regions- eller minoritetsspråk i Norge, og dermed sikret vern gjennom pakten. For å lette involveringen av berørte grupper ved utarbeidelse av Norges femte periodiske rapport er utkast til rapport utarbeidet på norsk.

De nasjonale minoriteters organisasjoner og Sametinget ble informert om rapporteringen tidlig i prosessen. Organisasjonene og Sametinget ble samtidig orientert om muligheten til å sende ”skyggerapporter” til Europarådet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gav da også tilbud om økonomisk og praktisk bistand for å oversette eventuelle skyggerapporter til engelsk.

Norges femte rapport på Språkpakten har vært på bred høring til berørte offentlige instanser, berørte organisasjoner, organer og institusjoner, Sametinget og det sivile samfunn. (Oversikt over høringsinstansene fremgår av vedlegg 5.)

Det er et grunnleggende prinsipp i Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter å inkludere berørte grupper i arbeidet med saker som berører dem. Det har derfor også i prosessen med rapportering på Språkpakten vært naturlig å inkludere organisasjoner med basis i en nasjonal minoritet ved utarbeidelse av rapporten. De aktuelle organisasjonene har fått mulighet til å komme med muntlige innspill, i tillegg til skriftlige. (Oversikt over nasjonale minoriteters organisasjoner som har blitt informert om prosessen og invitert på det muntlige høringsmøtet fremgår av vedlegg 5.)

Departementet fikk i forbindelse med høringen en rekke innspill fra ulike organisasjoner og instanser. En del av innspillene er innarbeidet i rapporten. Høringsinstansene har også tatt opp en rekke spørsmål som ikke direkte berører gjennomføringen av Språkpakten. Departementet vil forholde seg til disse innspillene i andre sammenhenger.

Det er blitt gjennomført enkelte organisatoriske endringer på saksfeltet siden Norge rapporterte i 2008. Forvaltningsansvaret for Språkpakten ble overført fra Kultur- og kirkedepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet i juni 2009.

Ansvar for å samordne regjeringens politikk overfor samer og nasjonale minoriteter ble deretter, 1. januar 2010 flyttet fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har dermed hovedansvaret for gjennomføringen av Språkpakten og har utarbeidet den femte periodiske rapporten i samarbeid med andre berørte departementer.

Ingen av de organisatoriske endringene innebærer noen realitetsendring for saksfeltet eller gjennomføringen av Språkpakten i Norge.

Norges femte periodiske rapport på Språkpakten foreligger på norsk og engelsk.

Norges periodiske rapport i 2008, evalueringsrapporten fra Europarådets ekspertkomité og anbefalingen fra Europarådets ministerkomité er oversatt til norsk. Dokumenter i forbindelse med Norges rapporteringer i 2005 og 2008 foreligger på norsk og engelsk. Alle dokumenter knyttet til Norges periodiske rapporteringer på Språkpakten ligger på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets nettsider:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/nasjonale_minoriteter/midtspalte/minoritetsprakpakta.html?id=86936

Det er i denne rapporten forsøkt å unngå å gjenta informasjon gitt ved de foregående rapporteringene.

For ytterligere informasjon om arbeidet med oppfølging og rapportering på Språkpakten, vennligst ta kontakt med:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Same- og minoritetspolitisk avdeling
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO
Tel.: (+ 47) 22 24 71 75
E-mail: postmottak@fad.dep.no

Brukere av regions- eller minoritetsspråk

Europarådet ber om oppdatert informasjon om antallet brukere av regions- eller minoritetsspråk, geografisk fordeling av brukerne og for øvrig den generelle demografiske situasjonen.

Det føres i dag ingen registre i Norge basert på etnisk tilhørighet (med unntak for Sametingets valgmanntall, jf. nedenfor). Mange innenfor de nasjonale minoritetene selv er, av historiske grunner, meget skeptiske til registreringer basert på etnisk tilhørighet. Denne holdningen ble understreket i høringsmøtet med organisasjonene i forbindelse med rapporteringen på Språkpakten.

Myndighetene er i dialog med de nasjonale minoritetenes organisasjoner for å finne egnede og treffsikre metoder for å kunne si noe mer om levekår for gruppene, slik at denne informasjonen kan brukes som grunnlag for politikktutviklingen. I forbindelse med utviklingen av Plan for forskning på nasjonale minoriteter har det vært tale om å finne en tilnærming for å få fram et bedre datagrunnlag når det gjelder kvener/norskfinner¹, uten at det så langt har avtegnet seg en løsning på hvordan arbeidet kunne legges opp. Kvenlandsforbundet påpekte i høringen av rapporten at de ønsker kartlegging av språksituasjonen for finsk og kvensk på individnivå, men de ønsker ikke en registrering på etnisk grunnlag. Myndighetenes vurdering er at en slik kartlegging vil være svært utfordrende metodisk.

Sametingets valgmanntall er et unntak fra hovedregelen om at det ikke føres registre basert på etnisk tilhørighet. Valgmanntallet føres i tilknytning til folkeregisteret. Registrering i Sametingets valgmanntall skjer på frivillig basis. Innføring i valgmanntallet er et vilkår for å ha stemmerett ved valg til Sametinget og for å kunne bli valgt inn på Sametinget.

Sametinget har et prosjektfinansiert arbeid med samisk statistikk. Statistisk sentralbyrå (SSB) har fått tillatelse til å utrede om Sametingets valgmanntall sammen med andre datakilder, kan brukes som grunnlag for å etablere en individbasert samestatistikk. Andre datakilder er Folke- og boligstelling 1970 og reindriftsmanntallet. Etter utredningen vil det tas stilling til om SSB på permanent basis får anledning til å bruke denne kilden.

¹ Det har de siste årene vært debatt om bruken av betegnelsen kvener, særlig i Øst-Finnmark. En av organisasjonene med tilknytning til minoriteten har uttrykt ønske om at departementet burde omtale gruppen også som «norskfinner». Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har hatt en dialog med aktuelle organisasjoner og institusjoner om hvilken eller hvilke betegnelser det er ønskelig at departementet benytter om denne minoritetsgruppen i offisielle dokumenter. Departementet registrerer at det er uenighet blant de kvenske/norskfinske organisasjonene om hvilken benevnelse som er mest hensiktsmessig å benytte, og at enkelte av organisasjonene også uttrykker skepsis mot bruk av en skråstrekbetegnelse, dvs. «kvener/norskfinner». For å synliggjøre at det er tale om én nasjonal minoritet vurderer departementet det likevel som mest hensiktsmessig å benytte betegnelsen «kvener/norskfinner» i offisielle dokumenter. Departementet understreker imidlertid at det ut fra selvidentifikasjonsprinsippet er full frihet for den enkelte til å utforme og uttrykke sin identitet og omtale sin tilhørighet på ulike måter. Departementets valg av betegnelse på gruppen vil heller ikke innebære noen form for pålegg til frie institusjoner (som for eksempel innen academia, museer og språksentre).

Det skal videre gjennomføres en større kartlegging av bruk av samiske språk, se del II, artikkel 7 under svar på spørsmål 7.

Politikk, lovgivning og praksis - endringer

I forbindelse med Norges femte rapportering ber Europarådet norske myndigheter redegjøre for endringer i den generelle politikken, lovgivningen, eller praksis i forhold til regions- eller minoritetsspråk. Europarådet ber norske myndigheter peke på utvikling som er ventet i den neste overvåkningsperioden slik som endringer i politikk eller budsjett, ”policy plans” eller andre faktorer som kan ha direkte eller indirekte effekt på situasjonen for regions- eller minoritetsspråk i Norge.

St. meld.nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken

Våren 2008 la regjeringen frem St. meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken. Meldingen er det viktigste samepolitiske dokumentet fra denne regjeringen. Stortingsmeldingen gir en bred presentasjon av de viktigste utfordringene for regjeringens politikk for det samiske samfunnet. Regjeringens fokus er særlig på to elementer: Samiske språk og ”hverdagspolitikken”.

”Hverdagspolitikken” handler om den praktiske integreringen av samiske hensyn i politikktutforming og tiltak på alle samfunnsområder og forvaltningsnivåer.

”Hverdagspolitikken” handler videre om et godt møte mellom den samiske bruker og offentlig forvaltning og tjenesteyting.

Bruken av samisk i det offentlige rom og i praktisk formidling av informasjon og tjenester er avgjørende for å få til likeverdige og gode tilbud til samiske brukere.

Offentlig sektor oppfordres derfor til å tilegne seg kunnskap om samiske forhold innenfor egen virksomhet. Det understrekes videre at kommunikasjon og informasjon på samisk til samiske brukere er sentralt for å gi et tilstrekkelig godt tilbud. En forutsetning for god kvalitet i tjenestetilbudet er at det finnes personell med kompetanse i samisk språk og kultur.

Handlingsplan for samiske språk

I St. meld. nr. 28 (2007-2008) ble det konstatert at situasjonen for de samiske språkene er alvorlig. Regjeringen fremmet derfor en handlingsplan for samiske språk i 2009.

Handlingsplanen er utarbeidet i dialog med Sametinget. Et viktig mål er å få flere samiske språkbrukere. Handlingsplanen har spesielt fokus på lulesamisk og sørsamisk språk.

Regjeringen vil i handlingsplanperioden legge grunnlaget for en sterkere innsats for de samiske språkene på ulike samfunnsområder – særlig innenfor opplæring, utdanning, offentlig tjeneste- og omsorgsyting, samt bruk og synliggjøring av samisk i offentlig sammenheng. En forutsetning for en trygg framtid for de samiske språkene er å fremme språkenes status, samt å synliggjøre dem.

Handlingsplanen består av tre deler:

Lære – som har fokus på å styrke opplæringen i og på nord-, lule og sørsamisk i barnehage og skole, styrke arenaer for bruk av samisk og bedre foreldres mulighet til å lære samisk.

Rekruttering til utdanning i samiske språk er et viktig satsingsområde.

Bruke – som har fokus på å øke det offentliges tilbud på samisk, blant annet å styrke den samiskspråklige og kulturelle kompetanse i offentlige virksomheter og tjenester, utvikle språkteknologi og øke informasjon på de samiske språkene til samiske brukere.

Se – som har fokus på å synliggjøre samiske språk i det offentlige rom. Bruk av de samiske språkene i media, film, litteratur og på internett er her sentralt. Det samme er skilting på samisk.

Handlingsplanen har en virketid på 5 år. Det vil bli foretatt årlige rapporteringer på gjennomføringen av mål og tiltak i handlingsplanen. Første rapportering *Handlingsplan for samiske språk – status 2010 og videre innsats 2011* ble lagt frem i februar 2011.

Arenaer for bruk av samiske språk

Handlingsplan for samiske språk har spesielt fokus på å øke bruken av de samiske språkene i områder hvor samiske språk står svakt. Et viktig instrument i denne sammenheng er å styrke arenaer for bruk av samiske språk. Fylkesmannen i Nordland har fått i oppdrag å initiere prosjekter som kan styrke lulesamisk og sørsamisk språkmiljø. Fra 2011 er dette utvidet til å omfatte det markasamiske området i det nordsamiske språkområdet. Viktige tiltak i denne sammenheng er grenseoverskridende språkleire i samarbeid med svenske utdanningsmyndigheter.

Handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo

Handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo ble lagt fram av regjeringen i juni 2009. Målgruppen er rom som er folkeregistrert i Norge, og som selv definerer seg som rom, med norsk eller utenlandsk statsborgerskap. De fleste folkeregistrerte norske rom bor i Oslo. Tiltakene i planen skal bidra til å gjøre etablerte ordninger mer tilgjengelige for rom og bidra til å bekjempe diskriminering av rom. Planen ble utarbeidet i samarbeid med organisasjoner for rom. Ansvar for oppfølging ligger hos Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet som samarbeider med rom om dette gjennom det nyopprettede Samrådet mellom rom og norske myndigheter. Samrådet hadde sitt første møte 8. april 2010.

Det er ingen konkrete språktiltak i handlingsplanen, men det er kommet i stand en ordning for grunnskoler. Se omtale under den femte anbefalingen fra Ministerkomiteen, del I.

St.meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening – Ein heilskapeleg norsk språkpolitikk

Regjeringen la i 2008 fram en stortingsmelding om språk i Norge, St.meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening – Ein heilskapeleg norsk språkpolitikk. Hovedtema i meldingen er norsk språk og det norske språkets posisjon som fullverdig og samfunnsbærende språk i Norge. Meldingen tar også opp spørsmål som gjelder urfolksspråk og ulike minoritetsspråk, både samiske språk, språkene til de nasjonale minoritetene, tegnspråk og andre minoritetsspråk i Norge. I meldingen presenteres blant annet status for språkene, Europarådets merknader til Norges oppfyllelse av Språkpakten, og det blir drøftet tiltak for å styrke og verne de ulike språkene.

I forbindelse med arbeidet med språkmeldingen ble ulike representanter for de nasjonale minoritetene i Norge i 2006 invitert til å møte departementet og drøfte aktuelle problemstillinger, og departementet mottok flere innspill til meldingen.

Språkmeldingen slår fast at alle fagdepartementene har et ansvar for å ta språkpolitiske hensyn med i vurderingen når de utformer og gjennomfører sin egen sektorpolitikk. Samtidig

har Kulturdepartementet et overordnet språkpolitisk ansvar. I dette ligger blant annet at Kulturdepartementet skal ha en språkpolitisk koordinerings- og pådriverrolle overfor de andre departementene.

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og skal i årene framover spille en initierende og koordinerende rolle i arbeidet med å følge opp den nye strategiske språkpolitikken som språkmeldingen har lagt rammene for. Det ble i meldingen lagt opp til at Språkrådet skulle få et utvidet og dermed et mer helhetlig språkpolitisk arbeids- og ansvarsområde. Dette er fulgt opp gjennom en styrking av Språkrådets driftsbudsjett for inneværende år. Departementet arbeider med å konkretisere hvilket ansvar og hvilke oppgaver Språkrådet skal ha i tilknytning til andre språk enn norsk, herunder språkene til nasjonale minoriteter, se omtale under del II, artikkel 7 Kvensk, spørsmål 50-51.

Når det gjelder samiske språk, blir det i språkmeldingen presisert at det i sameloven § 3-12 slås fast at Sametinget skal arbeide for vern og videre utvikling av samiske språk i Norge.

Mangfoldsåret 2008

Regjeringen besluttet at 2008 skulle være et markeringsår for kulturelt mangfold, jf. St. meld. nr. 17 (2005-2006). Mangfoldsåret var ikke spesifikt rettet mot språkarbeid, men vi synes allikevel at det er hensiktsmessig å nevne dette tiltaket. Målsettingen med Mangfoldsåret 2008 var at dette året ”skulle markere starten på en utvikling der stimulering av kulturelt mangfold blir et markant og gjennomgående trekk ved norsk kulturpolitikk”. Stortingsmeldingen om mangfoldsåret nevner spesifikt arbeid for urfolk og nasjonale minoriteter for å styrke kulturelt mangfold i Norge, og sekretariatet for mangfoldsåret hadde kontakt og møter med representanter for Sametinget og for alle nasjonale minoriteter. I den rådgivende referansegruppen som ble opprettet for året, var det representanter med samisk og romani/tater bakgrunn. Informasjonsbrosjyren som ble utarbeidet av sekretariatet, forelå på nordsamisk.

Mangfoldsåret var organisert med fylkeskontakter som rapporterte til sekretariatet i Kulturdepartementet om hvert fylkes aktiviteter i løpet av året. Særlig i de tre nordligste fylkene ble det lagt vekt på at både samisk og kvensk er en del av det naturlige kulturelle mangfoldet som alltid har preget denne regionen, men også i Nord- og Sør-Trøndelag og i Oppland og Rogaland ble det rapportert om aktiviteter som omfatter tilbud av, om og for både samer, kvener/norskfinner og romanifolket/taterne.

St.meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying

Regjeringen la i 2009 fram en stortingsmelding om museumssektoren, museumsmeldingen. Meldingen beskriver bakgrunn og overordnede mål for museumspolitikken i Norge, gir en statusrapport for museumssektoren og presenterer utfordringer, vurderinger og tiltak for museenes arbeid og samfunnsrolle i fremtiden. Meldingen peker på at ”Museene er tillagt en sentral rolle i oppfølgingen og realiseringen av de kultur- og minoritetspolitiske rettighetene og forpliktelsene som følger av Språkpakten og Rammekonvensjonen [om beskyttelse av nasjonale minoriteter]”, og både samiske museer og museer med tilknytning til nasjonale minoriteter presenteres i meldingen, jf. kap. 6 og 7. Det finnes et eget museumsnettverk for minoriteter og kulturelt mangfold. Oslo Museum er ansvarlig museum for nettverket.

Handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene

Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene ble lagt frem av Kultur- og kirke departementet september 2009. Planen inneholder flere tiltak knyttet til ulike deler av samisk kultur; musikk (Riddu Riđđu Festivála) scenekunst (Beaivváš Sámi Teáhter), arkiv (Samisk arkiv), museum (Varanger museum), kulturbygg for samiske kulturinstitusjoner, overføringen til Sametinget til samiske kulturformål, film (Internasjonalt Samisk Filmsenter og Samisk filmfestival i Kautokeino).

I tråd med norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene etableres treårige programmer for samarbeidet. For den første programperioden fra 2010 – 2012 er urfolks kunst og kultur ett av fem fokusområder som er trukket frem.

Øversettelsestjenesten for departementene

Regjeringen har som mål at så mye som mulig av pressemeldinger og nyhetssaker på regjeringens nettside, regjeringen.no, skal oversettes til de tre samiske språkene. For å gjøre det enklere for departementene å kunne oppfylle dette målet ble det i 2009 etablert en egen oversettelsestjeneste i Departementenes servicesenter. Tjenesten har vært i drift siden mai 2010. Som følge av denne tjenesten økte antall oversatte pressemeldinger og nyhetssaker fra ca. 70 i 2009 til ca. 190 i 2010. Antall oversettelser har gått tilbake i 2011, men Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har satt i gang ulike tiltak for å få antall oversettelser opp på et betydelig høyere nivå.

Det er i 2011 inngått rammeavtaler med fire nordsamiske oversettere, en sørsamisk og en lulesamisk oversetter. Tjenesten vil med dette bli enda enklere å bruke for departementene. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har informert de andre departementene om tjenesten og kommet med konkrete forslag til rutiner for oversettelse. Det er lagt opp til en betydelig opptrapping i antall oversettelser.

Statistikk

Med hensyn til Statistisk sentralbyrås (SSB) produksjon av statistikk på området har det vært enkelte endringer. SSB utgir annet hvert år publikasjonen "Samisk statistikk" som blant annet inneholder tabeller over samiske barnehager og samiske språk i grunnskolen. Språkdelen av publikasjonen er utvidet med en tabell i siste utgave med antallet elever med samisk som første og andre språk i grunnskolen. Denne publikasjonen ble utgitt på engelsk for første gang i 2010 (i tillegg til norsk og samisk). "Samisk statistikk" ble første gang utgitt i 2006. Den ble publisert på samefolkets dag 6. februar. Deretter er publikasjonen blitt utgitt på samme dato i 2008 og 2010. Neste publikasjon vil bli utgitt 6. februar 2012.

I tillegg kan det nevnes at "Analysegruppe for samisk statistikk" hvert år utgir en publikasjon som heter "Samiske tall forteller". SSB er representert i analysegruppen, som er et statlig utvalg nedsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet) og Sametinget. "Samiske tall forteller" ble første gang utgitt høsten 2008. Det er så langt publisert fire rapporter (Samiske tall forteller 1-2-3-4). Fjerde utgave kom høsten 2011. I disse publikasjonene er det et kapittel med kommentert statistikk over samisk språk i barnehage og skole. Det er en detaljert statistikk som viser utviklingen i tallet på samiskspråklige barnehager, antall barn med samiskspråklig barnehagetilbud (nord-, lule- og sørsamisk), antall grunnskoleelever med samisk i fagkretsen (nord-, lule- og sørsamisk), samt detaljert statistikk over samisk språk i videregående skole, både som første - og andrespråk.

Når det gjelder andre minoritetsspråk, er det ingen endringer.

Ministerkomiteens anbefalinger - Tiltak for å følge opp anbefalingene

Europarådets ministerkomité vedtok i resolusjon 10. mars 2010 anbefalinger til norske myndigheter på bakgrunn av ekspertkomiteens evaluering av Norges anvendelse av Språkpakten.

Vi vil i dette delkapittelet gi en oversikt over juridiske og praktiske tiltak som myndighetene har iverksatt for å følge opp anbefalingene. På de punktene hvor det samme tema behandles både i anbefalingene fra Ministerkomiteen og anbefalingene fra Ekspertkomiteen omtales temaene i utgangspunktet utelukkende i merknadene til anbefalingene fra Ministerkomiteen nedenunder, med en henvisning til relevant anbefaling fra Ekspertkomiteen.

Tiltak for å følge opp anbefalingene fra Ministerkomiteen:

1. Sikre at institusjoner innen sosial- og helseomsorgen innenfor forvaltningsområdet for samisk språk tilbyr tjenester på nordsamisk

Pleie- og omsorgstjenester

Helsedirektoratet er i ferd med å omforme undervisningssykehjemmet i Karasjok til et nasjonalt undervisningssykehjem for den samiske befolkningen, med hovedvekt på å nå pleie- og omsorgstjenestene og befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk. Undervisningssykehjemmet skal også omfatte hjemmetjenester.

I tillegg har Samisk høgskole utviklet en kurspakke for helsepersonell høsten 2010 med vekt på opplæring i samisk språk og kultur. Helse Finnmark har også som mål at alle ansatte skal gjennomgå et kurs i samisk språk og kultur. Vi har for øvrig ingen oversikt over hva de enkelte kommuner foretar seg selv.

Parallelt med dette pågår en særskilt samisk satsing under Helsedirektoratets demensprogram. Direktoratet har kartlagt hvordan diagnostisering og behandling av demens foregår i kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er aktuelt å følge opp med ulike kompetanse- og informasjonstiltak, blant annet tillemping av eksisterende materiell med samisk tilleggsmodul (språk og kultur).

Psykisk helse

Samisk nasjonalt kompetansesenter — psykisk helsevern (SANKS) er blitt utviklet til et kompetansesenter med både betydelig vitenskapelig og populærvitenskapelig produksjon og omfattende veiledningsvirksomhet og pasientrettet arbeid. SANKS' visjon er å utvikle et godt psykisk helsevern for den samiske befolkningen i Norge.

I tillegg til hovedkontorene i Finnmark har SANKS etablert regionkontorer i Tysfjord, Snåsa og Oslo. Regionskontorene er basis for reisende virksomhet og tilstedeværelse mange flere steder der samer bor enn hovedkontoret har mulighet for.

2. Avklare statusen for lule- og sørsamisk i forhold til del III i pakten

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet er i gang med en gjennomgang av samelovens språkregler som er et av tiltakene i Handlingsplanen for samiske språk (se omtale del I, kapittelet om politikk, lovgivning og praksis – endringer). Det vil i den sammenhengen gjøres en vurdering av statusen for lule- og sørsamisk i forhold til Språkpakten del III. Norske myndigheter vil komme tilbake til Europarådet med informasjon om dette så snart spørsmålet er avklart.

3. Videreføre innsatsen for å sørge for undervisning i/på lulesamisk og sørsamisk, herunder utviklingen av undervisningsmateriell

Arbeidsgruppe om samiske læremidler

I 2009 ble det opprettet en arbeidsgruppe med representanter for Sametinget, Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet. I juni 2010 la gruppen frem en rapport med forslag til tiltak for en mer effektiv utvikling og produksjon av samiske læremidler, herunder egne tiltak for sør-og lulesamiske læremidler. Sametinget har ansvaret for oppfølgingen av rapporten. Kunnskapsdepartementet vil holde seg orientert om oppfølgingen blant annet med jevnlig samarbeidsmøter med Sametinget.

Fylkesmannen i Nordland driver også et nettverk for sørsamiske lærere hvor fokuset er behov og utfordringer for disse lærerne. Fylkesmannen har også utviklet en database for læremateriell på sørsamisk. På denne måten kan alle sørsamiske lærere dele sitt arbeid, og databasen er spesielt nyttig for nye lærere som en kompensasjon for manglende læremateriell.

Fylkesmannen i Nordland har også bevilget midler til ferdigstillingen av *Samasta* som er et "databasert" kurs i lulesamisk språk.

Språkopplæring for lærere

Fylkesmannen i Nordland har fokusert på å forberede språkopplæring for sør- og lulesamiske lærere. Fylkesmannen har invitert høyt kvalifiserte lærere fra Skottland og Israel for å undervise sørsamiske lærere i effektive språkopplæringsteknikker. Et utdanningsprogram for sør- og lulesamisk, basert på den såkalte Ulpan-metoden er under utvikling. (Se omtale av Ulpan-metoden under del II Samiske språk).

Fjernundervisning

Det er mange samer som flytter fra små steder til større tettsteder og byer. Derfor mener Kunnskapsdepartementet at fjernundervisning ved hjelp av multimediateknologi er nødvendig for å oppfylle samiske elevers rett til å få opplæring i samisk på skolen. Fylkesmannen i Nordland har arrangert kurs om fjernundervisning og utvikler et opplegg for å styrke lærernes kompetanse i dette faget.

Kunnskapsdepartementet har siden 2009 bevilget midler til et pilotprosjekt i lulesamisk fjernundervisning ved Drag skole i regi av Utdanningsdirektoratet/Fylkesmannen i Nordland. Etter føringer i Utdanningsdirektoratets plan for samisk fjernundervisning skal midlene benyttes til å utvikle Drag skole til et ressursenter for lulesamisk fjernundervisning. Målgruppen er grunnskoleelever i hele landet med rett til opplæring i lulesamisk. Ressursenteret benytter i dag all dets tilgjengelige kapasitet, og har behov for flere lærere.

Det er utfordringer knyttet til overgangen fra pilotprosjekt til vanlig drift, spesielt i forhold til lærerkrefter og driften i 2012. Utdanningsdirektoratet vil i samarbeid med fylkesmennene i Nordland og Finnmark arbeide videre med planen for samisk fjernundervisning for å sikre at tilbudet holder høy kvalitet og samtidig dekker etterspørselen.

4. Videreføre innsatsen for å beskytte og fremme kvensk, særlig innenfor utdanning og innenfor kringkastingsmedia

Kvensk innenfor utdanning

Elever med kvensk-finsk bakgrunn i grunnskolen i Troms og Finnmark har rett til opplæring i finsk som andre språk når minst tre elever krever det. Det kan gis opplæring i kvensk.

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på språkene til nasjonale minoriteter fremgår av Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Når det gjelder opplæring i finsk/kvensk, gis det undervisning i Troms og Finnmark. GSI gir oversikt over undervisningen i finsk som andrespråk, fordelt på klasstrinn og fordelt på jenter og gutter

I skoleåret 2010/2011 fikk 754 elever i grunnskolen opplæring i finsk som andrespråk. Det registreres ikke om undervisningen gis i finsk som andrespråk eller i kvensk. Opplæring i kvensk kan gis dersom barna/foreldrene ønsker det. På videregående nivå er det 24 elever i Finnmark og 2 elever i Troms som får opplæring i finsk.

Som del av Kunnskapsløftet er det kommet en ny læreplan i finsk som andrespråk, som omfatter opplæring fra første trinn i grunnskolen til og med tredje i videregående opplæring.

Læreplan i finsk som andrespråk omfatter både kvensk og finsk språk, samt kvensk og finsk kultur. Ved utviklingen av den gjeldende læreplanen var det viktig å få fram at elevene har valgmuligheter i språkopplæringen, i motsetning til tidligere læreplan. I læreplanteksten fremkommer dette som at elevene kan få opplæring i finsk *eller* kvensk. I kulturdelen, som også omfatter samfunn og litteratur, skal elevene få kjennskap til både kvensk og finsk kultur.

Det er et lokalt ansvar å planlegge, organisere, tilrettelegge og gjennomføre opplæringen i tråd med kompetansemålene i læreplanverket. Det er derfor laget veiledning til læreplanen finsk som andrespråk. Arbeidet har blitt koordinert av Fylkesmannen i Finnmark i samarbeid med Fylkesmannen i Troms. Både gruppen som utarbeidet den nye læreplanen og gruppen som utviklet veiledningen, bestod av lærere med både finsk og kvensk bakgrunn, dette for å sikre at også det kvenske perspektivet ble ivaretatt. Referansegruppen for arbeidet bestod av fagpersoner fra ulike miljøer, deriblant fra Kvensk institutt.

Læreplanen bygger på det europeiske rammeverket og har samme oppbygging som annen språkopplæring. Det gis tilskudd til opplæringen og til studiehjemler for lærere. Det er også et mål å gi opplæring i finsk som andrespråk til elever og lærlinger med finsk/kvensk bakgrunn i videregående opplæring. Det blir gitt tilskudd til fylkeskommunale og private skoler som gir slik opplæring. Det gis også tilskudd til utvikling av undervisningsmateriell i finsk/kvensk, og det er etablert samarbeid mellom flere skoler i Finnmark fylke og Troms fylke og Lappland len i Finland om opplæring i finsk.

Kvensk innenfor kringkastingsmedia

Medietilsynet fører tilsyn med allmennkringkasternes forpliktelser. I de tre siste allmennkringkastingsrapportene har tilsynet konkludert med at Norsk rikskringkasting (NRKs) tilbud til nasjonale minoriteter ikke har hatt et tilstrekkelig nivå, verken i omfang eller tema. I den siste rapporten, for 2009, er tilsynet kritisk til at NRK til tross for tilsynets gjentagende merknader på dette området fortsatt har et marginalt tilbud til nasjonale minoriteter. (Tilbudet på kvensk består av *Finskendinga* på finsk og kvensk hver onsdag på P2 i Nord-Norge.) På bakgrunn av merknadene fra Medietilsynet har kulturministeren, i egenskap av NRKs generalforsamling, stilt krav om at dette følges opp.

Enkelte tiltak for å beskytte og fremme kvensk er også nevnt under del II Artikkel 7 Kvensk.

Annen innsats for kvensk språk

Konferanse om revitalisering av kvensk språk

I juni 2010 arrangerte Kulturdepartementet, Fornyings- administrasjons- og kirke departementet og Kunnskapsdepartementet en konferanse i Skibotn om revitalisering av kvensk språk. Blant deltakerne var representanter for de kvenske organisasjonene, relevante kultur-, undervisnings- og forskningsmiljøer, Europarådets ekspertkomité, og statlige, regionale og lokale myndigheter på administrativt og politisk nivå. Innlederne kom blant annet fra norske og svenske kompetansmiljøer innen kvensk/finsk/meänkieli.

Kainun institutti - Kvensk institutt

Kainun institutti - Kvensk institutt mottar driftstilskudd fra Kulturdepartementet for å arbeide med utvikling, dokumentasjon og formidling av kunnskap og informasjon om kvensk språk og kultur. Tilskuddet skal også dekke utgifter til en språknemnd for kvensk. Instituttet har organisert arbeidet med språknormering gjennom et kvensk språkråd og et kvensk språking. I årsrapporten for 2009 skriver Kvensk institutt at statusen for språknormeringsarbeidet pr. i dag er at ”rettskrivningsreglene er på plass, samt at språkinget har vedtatt et sett av sentrale og kontroversielle grammatiske trekk”. I årsrapporten for 2010 skriver Kvensk institutt at ”Språkinget har avholdt fire møter i 2010 og språkorganene har hatt ett fellesmøte. De har kommet så langt i sitt arbeid at man nå kan starte arbeidet med å sammenfatte en kvensk grammatikk.”

Kvensk institutt har fått følgende driftstilskudd fra Kulturdepartementet i perioden 2008–2011:

2008	2009	2010	2011
3,533 mill. NOK	4,533 mill. NOK	4,678 mill. NOK	4,823 mill. NOK

5. Treffe tiltak for å utforme språkundervisning i romani og romaner i samarbeid med de romani- og romanestalende

Romaner

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har mottatt eksplisitt ønske om språkundervisning i regi av myndighetene i romaner. På høringsmøtet ble det påpekt at medlemmer av gruppen tidligere har spurt om mulighetene for å gjennomføre språktiltak i egen regi.

I samarbeid med romforeningen Romani Kultura er det etablert en ordning for grunnskoler som ønsker å benytte seg av romanestalende morsmålsassistenter. Initiativet kom fra rommødre som helt eller delvis har fullført videregående skole i Sverige. I januar 2011 startet et kurs for tospråklige barnehageassistenter ved Høgskolen i Oslo der assistenter med rombakgrunn vil delta.

Norge har inngått et samarbeid med Sverige om nettressurser til morsmålsopplæring. Fra 2011 administreres nettstedet, www.morsmal.no, av Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. De svenske nettsidene inneholder flere varianter av romaner. Disse har vært prøvd ut ved undervisning for voksne i Sverige.

Kunnskapsdepartementet har fått utarbeidet en rapport om forholdet mellom opplæringsloven og internasjonale konvensjoner, spesielt med tanke på rom. Rapporten er til behandling i departementet.

Utdanningsdirektoratet får årlig midler til utvikling av tiltak til opplæring for nasjonale minoriteter. Direktoratet arbeider med å lage en brosjyre som skal gi oversikt over og innblikk i de fem nasjonale minoritetene i Norge.

Romani

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har mottatt eksplisitt ønske om språkundervisning i regi av myndighetene i romani. Men det bevilget midler til språktiltak i egen regi. Organisasjonene for romanifolket/taterne har mottatt prosjektstøtte for innsamling av ord og utvikling av ordbok på romani. Det ble på høringsmøte uttalt at dette var en del av forarbeidene før det ville være mulig å starte språkundervisning.

Del II

Språkpakten del II – Oversikt over tiltak iverksatt for å anvende artikkel 7 for statens anerkjente regions- eller minoritetsspråk

Europarådet ber i denne delen av rapporten om informasjon om tiltak som staten har iverksatt for å anvende artikkel 7 for statens anerkjente regions- eller minoritetsspråk. (Regions- eller minoritetsspråk er definert i artikkel 1 a.)

Europarådet ber videre om å bli informert om nye tiltak iverksatt etter forrige rapportering og om å få en detaljert redegjørelse for juridiske og praktiske tiltak som staten har iverksatt for å følge opp oppfordringene og de såkalte boksanbefalingene som Ekspertkomiteen gav i den foregående evalueringsrapporten, eventuelt de foregående evalueringsrapportene.

I denne delen av rapporten vil vi for hvert av de aktuelle språkene informere om tiltak staten har iverksatt og redegjøre for oppfølging av oppfordringene og boksanbefalingene fra Ekspertkomiteen. Nummereringen av spørsmålene fra Ekspertkomiteen er lik som nummereringen i den fjerde evalueringsrapporten.

Artikkel 7 – Informasjon om hvert språk og tiltak for å iverksette Ekspertkomiteens anbefalinger

Ekspertkomiteen ber i evalueringsrapporten om en oppdatering på situasjonen for regions- eller minoritetsspråk.

Følgende språk er anerkjent som minoritets- og regionspråk i Norge : Samisk (nord-, sør- og lulesamisk), kvensk, romani og romanes.

I forbindelse med høringen av Norges femte rapport fremmet Norsk-finsk forbund/Norjalais-suomalainen liitto krav om at finsk språk må godkjennes som minoritetsspråk i henhold til del II i Språkpakten slik finsk og meänkieli er det i Sverige. Spørsmålet er til vurdering i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

I forhold til alle regions- eller minoritetsspråk har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

7. Har norske myndigheter startet arbeidet med å samle inn mer pålitelige data om hvor mange som bruker regions- eller minoritetsspråk, og deres geografiske fordeling?

Kartlegging av bruk av samiske språk

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Sametinget har våren 2011 tatt initiativ til en større språkundersøkelse som kartlegger språksituasjonen på individnivå i den samiske befolkningen. Rapport fra undersøkelsen skal foreligge våren 2012. Formålet med undersøkelsen er å få en oversikt over hvor mange som behersker hvert av de samiske språkene muntlig og skriftlig, i hvilke sammenhenger de bruker språket, og i hvor stor grad samisk språk brukes som samhandlingsspråk i barnehage, skole, jobb, utdanning, fritid, lokalsamfunn og i frivillig eller politisk arbeid.

Resultatene av undersøkelsen er ment å være et grunnlag for språkplanleggingen på alle nivå i samfunnet, herunder på statlig, regionalt og kommunalt nivå. Resultatene skal brukes til å utforme og iverksette tiltak som fører til bevaring og utvikling av de samiske språkene.

Øvrige regions- eller minoritetsspråk

For de andre regions- eller minoritetsspråkene er det ikke igangsatt kartlegging. Dette har sammenheng med de utfordringene som knytter seg til utviklingen av statistikk basert på etnisitet, se omtale del I, delkapittel Brukere av regions- eller minoritetsspråk.

Se omtale del I, delkapittel om Brukere av regions- eller minoritetsspråk.

I forhold til kvensk stiller Ekspertkomiteen innledningsvis følgende spørsmål:

11. Myndighetene bes om å utrede antall kvensktalende og deres geografiske fordeling.

Kvenlandsforbundet ønsker en kartlegging av språksituasjonen for finsk og kvensk på individnivå, men de ønsker ikke en registrering på etnisk grunnlag.

Myndighetenes vurdering er at en slik kartlegging vil være svært utfordrende metodisk.

I forhold til pitesamiske har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

23. Myndighetene bes om å skaffe mer informasjon om det pitesamiske (arjeplogsamiske)

Pitesamisk Senter Duoddara Ráffe arbeider for å revitalisere pitesamisk språk og kultur. Senteret ble i 2010 tildelt midler fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet for å drive informasjon og kursvirksomhet om pitesamisk språk og kultur.

Árran lulesamisk senter er fra Sametinget tildelt ansvar for pitesamisk museumsvirksomhet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har gitt Árran lulesamisk senter midler til et treårig prosjekt som avsluttes i 2012. Prosjektet har som mål å bidra til å bevare, synliggjøre og revitalisere bruk av samiske stedsnavn i pitesamisk område.

I henhold til UNESCO sin ”røde liste” er pitesamisk klassifisert som et utdødd språk.

Europarådet peker videre på enkelte særskilte spørsmål som har oppstått etter evalueringen av Norges fjerde rapport:

24. Hvilke tiltak er gjennomført for å tilrettelegge voksenopplæring i kvensk (se også spørsmål 101. under)?

Det er ikke blitt iverksatt særskilte tiltak for å fremme opplæring i kvensk for voksne utover studietilbudene i kvensk ved Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark.

I regi av Kvensk instituttet er det kurs for voksne lokalt.

24. Har det blitt gjort større innsats i arbeidet med å standardisere språket?

Vi viser til omtalen av Kvensk institutts årsrapporter for 2009 og 2010 som svar på den fjerde anbefalingen fra Ministerkomiteen, omtalt i del I.

Det er uenighet mellom de ulike organisasjonene i gruppen hvorvidt arbeidet med standardisering er riktig vei å gå i og med at en stor del av minoritetene bruker det finske skriftsspråket og dermed allerede har et skriftsspråk.

Spørsmål i Ekspertkomiteens evalueringsrapport om statusen for lule- og sørsamisk språk:

28. Norske myndigheter blir bedt om å klargjøre spørsmålet om mulig anvendelse av paktens del III.

Vi viser til omtale av spørsmålet i forbindelse med Ministerkomiteens andre anbefaling, del I.

Samiske språk

Handlingsplan for samiske språk

Handlingsplan for samiske språk er det mest relevante og omfattende tiltaket norske myndigheter har iverksatt siden forrige rapportering på Språkpakten. Vi viser til omtale av Handlingsplan for samiske språk og dens tiltak under del I, delkapittelet om Politikk,

lovgivning og praksis - endringer. Se også omtale av St. meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken, på samme sted.

Tilskudd til samiske språk, informasjon m.m.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gir årlig tilskudd til samiske språk. Departementet vil i 2011 fordele tilskuddsmidler etter søknad og nærmere vurdering til konkrete øremerkede prosjekter. I 2011 er det bevilget ca. 11 millioner kroner til formålet.

Formålet med tilskuddsordningen er å styrke samiske språk ved å legge til rette for økt bruk av samiske språk i det offentlige rom, øke antallet samiske språkbrukere, øke mengden av offentlig informasjon gitt til samer på samisk, og å øke informasjonen om samiske forhold overfor befolkningen i Norge.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil prioritere tiltak knyttet til Handlingsplan for samiske språk.

Samiskopplæring i barnehage og skole

Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å utvikle veiledninger til de nasjonale læreplanene for fag, for å støtte lærerne i deres arbeid. Målet er at veiledningene skal bidra til at opplæringen legges bedre til rette for å møte elevenes opplæringsbehov.

Oppdraget omfatter også veiledninger til læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk, og det er laget veiledninger til læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk. Fagpersoner fra samiske miljøer har bidratt i arbeidet med de samiske veiledningene. Lohkkanguovddáš/ Senter for samisk i opplæringen ved Samisk høgskole har vært en sentral samarbeidspartner. Sametinget har også deltatt i kvalitetssikringen av veiledningene til læreplanene i samiske språk. Det er Sametinget som har ansvar for utvikling og fastsettelse av disse planene, jf. Opplæringsloven kapittel 6.

Veiledningene gir råd om og veiledning i hvordan opplæringen kan planlegges og gjennomføres, samt hvordan elevene kan vurderes på ulike trinn. Veiledningene gir konkrete eksempler på hvordan kompetansemålene kan få et relevant innhold på alle trinn og på progresjonen mellom trinnene. Veiledningene ivaretar de fem grunnleggende ferdighetene; å kunne lese, skrive, uttrykke seg muntlig, regne og å beherske digitale ferdigheter.

Veiledningene blir publisert på internett, på nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk og på norsk.

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med Sametinget og fylkesmennene i Troms og Finnmark utviklet en informasjonsbrosjyre om rett og plikt til samiskopplæring. Målgruppe for brosjyren er skoleeiere (i praksis kommunene). Brosjyren er publisert på www.udir.no.

En del elever bor på steder der det er vanskelig å følge ordinær opplæring i/på samisk, og det er derfor lagt til rette for at de kan få tilbud om fjernundervisning. Fylkesmannen i Finnmark er koordinator og har hovedansvaret for nordsamisk fjernundervisning. Fylkesmannen skal legge til rette for og sørge for at det opprettes god kontakt mellom kommunene. Det er fokus på kvalitet i undervisningstilbudet, og det gjennomføres nettverkssamlinger for nettlærer gjennomføres årlig i samarbeid med andre fylkesmenn.

Se også omtale av situasjonen for samiske språk på området utdanning som svar på spørsmål 64, 110 og 117.

Elever som har opplæring i samisk, får flere timer undervisning i uka enn elever som ikke har samisk. Dette er en utfordring for mange skoler. Sametinget, Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har gjennomgått fag- og timefordeling for elever med samisk i grunnskole og videregående opplæring. Gruppens rapport ble lagt frem vinteren 2011.

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på samiske språk

Statistikk over grunnskoleopplæring i/på samiske språk fremgår av Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Det registreres ikke opplæring på bakgrunn av etnisitet.

Når det gjelder samiske språk, gis det oversikt over undervisningen

- på lands-, fylkeskommune-, kommune- og skolenivå
- på de tre samiske språkene, fordelt på undervisningen i første- og andrespråk; det siste fordelt på nivå 2 og 3
- fordelt på klassetrinn
- fordelt på jenter og gutter

I skoleåret 2010/2011 er det i følge Grunnskolens informasjonssystem (GSI) 928 elever som har nordsamisk som førstespråk, 1145 som har nordsamisk som andrespråk (samisk 2 og 3), 29 som har lulesamisk som førstespråk, 68 som har lulesamisk som andrespråk, 18 som har sørsamisk som førstespråk, og 72 elever som har sørsamisk som andrespråk.

Av statistikken fremgår det at av de 1145 elevene i grunnskolen som får opplæring i nordsamisk som andrespråk i inneværende skoleår, er det 539 elever på nivå 2 og 606 elever på nivå 3.

Av de 68 elevene som får opplæring i lulesamisk som andrespråk får 44 opplæring på nivå 2 og 24 opplæring på nivå 3. Mens av de 72 elevene som får opplæring i sørsamisk som andrespråk, er det 18 elever på nivå 2 og 62 elever på nivå 3.

Statistikk over videregående opplæring i/på samisk

Samisk som førstespråk

Statistikken over tilskuddsberettiget samiskopplæring i videregående opplæring fra Utdanningsdirektoratet/VIGO viser at det i 2009-2010 var til sammen 215 elever som fikk opplæring i/på fagområdet samisk som førstespråk. 190 fikk nordsamisk opplæring, 4 sørsamisk og 23 lulesamisk. (Dette blir 217, noe som antakelig skyldes at to elever er registrert på to fagkoder samtidig).

Samisk som andrespråk

På videregående nivå viser statistikk fra Utdanningsdirektoratet/VIGO at i skoleåret 2009/2010 fikk 154 elever opplæring i de ulike samiske språkene som andrespråk; 142 fikk opplæring i nordsamisk som andrespråk, 10 i sørsamisk og 11 i lulesamisk.

Statistikken for videregående er langt mer detaljert enn for grunnskoleopplæringen på grunn av fordeling på fag og studieretninger. Utdanningsdirektoratet og Sametinget drøfter nå hvordan en skal få en god statistikk over samisk i videregående opplæring, samtidig som

personvernet blir ivaretatt. På enkelte fag/studieretninger/skoler er det så få elever at de vil være lett identifiserbare.

Elever i Oslo som ønsker opplæring i sørsamisk eller lulesamisk, får dette som gratis fjernundervisning. Det arrangeres også språk- og kultursamlinger både i det sørsamiske området og av Árran lulesamisk senter for lulesamisk språk. Utdanningsetaten i Oslo dekker kostnadene i forbindelse med disse samlingene.

Høyere utdanning

Kunnskapsdepartementet bevilget 700 000 kroner til Samisk høgskole med oppfordring om å samarbeide om samiskundervisning med Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark. Nordsamisk er det største språket, men departementet har i sitt forslag til rekrutteringsstrategi konsentrert mer ressurser rundt sørsamisk og lulesamisk.

Ved Universitetet i Nordland er det også undervisning i lulesamisk.

Senter for samisk i opplæringen/Lohkanguovddas

Senter for samisk i opplæringen/Lohkanguovddas ved Samisk høgskole ble opprettet i 2007. Senteret er et ressurscenter spesielt rettet mot arbeid for å fremme muntlig og skriftlig bruk av samisk i befolkningen. Dette innebærer å styrke bruken av de samiske språkene i opplæringssystemet. Senteret har også forsknings- og utviklingsarbeid knyttet til fagområdet.

Senteret er finansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Sametinget.

Rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning

Kunnskapsdepartementet vil iverksette en nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning. Strategien skal virke fra 2011 til 2014 og har særlig vekt på samisk lærerutdanning og samiske språk. I 2011 er det satt av 1,5 millioner kroner til rekrutteringstiltak. Hovedvekten vil her ligge på sør- og lulesamisk.

I tillegg er ny rammeplan for samisk førskolelærerutdanning under utarbeidelse.

Konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget

Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått mellom kommunal- og regionalministeren og sametingspresidenten i mai 2005. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Bakgrunnen for fastsettelse av konsultasjonsprosedyrene er urfolks rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem, jf. artikkel 6 i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Som følge av konsultasjonsavtalen er det en rekke konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget i mange ulike typer saker i løpet av et år.

Sametinget og Kunnskapsdepartementet har konsultasjoner etter behov og har også innført to halvårlige samarbeidsmøter. På møtene er det gjensidig orientering om aktuelle saker, drøfting av aktuelle saker, orienterer om saker det kan bli aktuelt å konsultere om, og planlegging av eventuelle konsultasjoner. Det blir færre konsultasjoner da sakene i større grad

drøftes i samarbeidsmøtene og/eller ved mer uformell kontakt. Samarbeidsmøtene har ført til mer forberedte konsultasjoner med bedre innsikt i og forståelse for hverandres roller og synspunkter. Møtene har også gitt økt gjensidig kunnskap om interne prosesser og krav.

Se mer generelt om konsultasjonsavtalen i Norges rapport fra 2008 om gjennomføringen av ILO-konvensjon nr. 169.

Samisk voksenopplæringsprosjekt

Fylkesmannen i Nordland har etter handlingsplanen for samiske språk to ulike tiltak som baserer seg på den såkalte Ulpan-metoden.

Fylkesmannen i Nordland ønsker å bidra til utvikling av metoder der språkopplæringen blir vesentlig mer effektiv, basert på Ulpan-metoden. Metoden har i andre områder bidratt til muntlig flytende språkkunnskap på noen måneder. Med mer effektive språkinnlæringsmetoder viser erfaringer fra andre land at vesentlig flere ungdom og voksne ønsker å lære språk. Prosjektet innbefatter tilpasning av Ulpan-metoden til samisk og deretter rekruttering av motiverte deltakere i et program for å lære samisk. Lavangen kommune står for praktisk utvikling og Universitetet i Nordland som faglig veileder i prosjektet.

Sørsamisk språkopplæring for voksne

Fylkesmannen i Nordland har i 2010 satt i gang et prosjekt for å tilpasse Ulpan-metoden til sørsamisk. Metoden muliggjør blant annet at eldre samer som er sterke i samisk kan bidra i kursingen. Målgruppen er voksne, foreldre og ungdom som ønsker å lære seg sørsamisk. Tiltaket gjennomføres i 2010 og 2011.

Andre tiltak for samiske språk

Det er innen en rekke samfunnsområder ulike tiltak for å tilrettelegge og oppfordre til bruk av samiske språk. Vi vil i denne sammenhengen trekke frem følgende tiltak:

Samiske språksentre

Oppbyggingen av samiske språksentre har hatt stor betydning for revitaliseringen av samisk språk og kultur. Språksentrenes arbeidsoppgaver er å utvikle og styrke opplæringstiltak innen samisk språk, kultur og næring, samt spre informasjon om samisk kultur. Språksentrene arrangerer kurs i alt fra samisk som lekespråk for barn og samiskopplæring for kommuneansatte til duodjikurs (samisk kunsthåndverk). Språksentrene er også møteplasser for den samiske befolkningen. Finansieringen av de samiske språksentrene skjer dels gjennom tilskudd fra Sametinget og dels fra kommunene. Sametinget har i 2011 satt av 5,67 millioner kroner i tilskudd til samiske språksentre. Midlene er fordelt til 10 samiske språksentre (8 av disse språksentrene er for nordsamisk språk).

Stavekontrollprogrammer for samiske språk

Divvunprosjektet ble igangsatt i 2004. Prosjektet er blitt finansiert av Sametinget, Kunnskapsdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

I Divvunprosjektet er det utviklet stavekontroll- og korrekturprogrammer for nord-, lule- og sørsamisk. Programmet er gratis og kan lastes ned fra internett. Denne type språkteknologi er en forutsetning for at samiske språk skal kunne overleve som bruksspråk i dagens samfunn.

Teknologien er språkuavhengig og kan derfor være et godt grunnlag for tilsvarende arbeid for andre minoritetsspråk.

For å sikre nord-, lule- og sørsamisk som levende bruksspråk er det er det bevilget 4,7 millioner kroner i 2011 til etablering av en drifts- og utviklingsorganisasjon rundt Divvun. Organisasjonen ble knyttet opp mot Universitetet i Tromsø i 1. juli 2011.

Kriminalomsorgen

I 2009 og 2010 ble det tatt opp én samisktalende aspirant hvert år ved fengselsskolen. Kriminalomsorgen har iverksatt noe oversettelsesarbeid og har også påbegynt arbeidet med bedre skilting.

Justisdepartementet/Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har nedsatt en arbeidsgruppe som skal gjennomgå soningsforholdene for samiske innsatte og domfelte. Dette er en del av arbeidet med oppfølging av St.meld. nr. 37 (2007-2008) Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn og Handlingsplan for samiske språk. Arbeidsgruppen skal blant annet:

1. Vurdere hvordan kriminalomsorgen gjennomfører ulike straffereaksjoner som fengselsstraff, forvaring, samfunnsstraff mv. for samiske domfelte.
2. Fremme konkrete forslag til hvordan kriminalomsorgen best kan ivareta samisktalende innsatte/domfelte som sikrer målsettingen med straffegjennomføringen, herunder skal det vurderes om det bør utarbeides en egen håndbok for gruppen.
3. Utrede behov for kompetanse og kapasitet for et samisk kompetansesenter i Troms eller Finnmark, herunder konkrete forslag til rekruttering ("rekruttere og beholde") av ansatte med samiskspråklig kompetanse og kjennskap til samisk kultur. Gruppen skal utrede konsekvensene av å etablere et kompetansesenter som en integrert del av kriminalomsorgen i Troms eller Finnmark.
4. Innhente kunnskap om hvordan andre etater i forvaltningsområdet praktisk ivaretar sine forpliktelser overfor den samiske befolkningen. Det bør også undersøkes om kriminalomsorgen i Sverige og Finland gjennomfører spesielle tiltak.
5. Foreta økonomiske og administrative beregninger av alle forslag som fremmes.

Arbeidsgruppens rapport forventes å være ferdig 31. desember 2011.

Arbeids- og velferdsforvaltningen

Arbeidsdepartementet arbeider med å sikre at de samiske brukerne i arbeids- og velferdssystemet blir møtt med samisk språk, kulturkompetanse og kunnskap om samiske samfunnsforhold. Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for gjennomføringen av sentrale deler av arbeids- og velferdspolitikken. I tillegg til å lede etatens arbeid på dette området skal Arbeids- og velferdsdirektoratet ivareta oppgaver på sosial- og levekårsområdet. Målsettinger knyttet til ivaretagelse av det samiske perspektiv i arbeids- og velferdsforvaltningen blir omtalt og presisert i tildelingsbrevet fra Arbeidsdepartementet til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Tiltak i forbindelse med valg

Følgende materiell blir oversatt til samiske språk i forbindelse med valg:

- Kunngjøringsannonser (nordsamisk) - fire stykker i 2009
- Tekst på Kommunal- og regionaldepartementets valgportal: www.valg.no (nordsamisk)
- Brosjyre om valg (nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk)
- Plakat til å henge opp i valglokalene (nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk)

Det gis tilskudd for å øke kunnskapen om valget og øke valgdeltakelsen Sametingets Ungdomspolitiske Utvalg (SUPU) ble i 2009 tildelt 184 000 kroner til en kampanje for å få samisk ungdom til å melde seg inn i Sametingets valgmanntall og til å stemme ved Sametingsvalget. Målgruppen for kampanjen var samisk ungdom.

ČálliidLágádus (ForfatterneForlag) ble i 2009 tildelt 336 000 kroner til oversettelse av Avis i Skolens valghefter som er tilpasset tre målgrupper: mellomtrinnet, ungdomstrinnet og videregående. De ønsker å oversette heftene til nord-, lule- og sørsamisk.

Informasjon om barnehagetilbud og barnehagen

Sametinget har utarbeidet en egen informasjonsbrosjyre om barnehagetilbud for samiske barn. Brosjyren foreligger på sør-, lule- og nordsamisk. Kunnskapsdepartementet har distribuert denne til alle landets kommuner og fylkesmenn.

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en egen informasjonsbrosjyre til foreldre om barnehagen. Brosjyren har spesielt fokus på ny formålsparagraf og opprettelse av nytt foreldreutvalg for barnehager (FUB). Brosjyren er oversatt til alle tre samiske språk.

Kulturbygg - Saemien Sijte

Saemien Sijte har samisk museumsansvar for hele det sørsamiske området. Det er Sametinget som har forvaltningsansvaret for Saemien Sijte. Statsbygg har igangsatt forprosjektering av nye lokaler for Saemien Sijte i Snåsa på oppdrag fra Kulturdepartementet.

Kulturbygg - Østsamisk museum i Neiden

Kulturdepartementet har gitt til sammen 42 millioner kroner til byggingen av Østsamisk museum i Neiden. Tilskuddet inkluderer midler til utstillinger og inventar. Sametinget har forvaltningsansvaret for Østsamisk museum, som er en del av den konsoliderte enheten Tana og Varanger museumssiida. Bygget er pr. dato ikke tatt i bruk pga. bygningstekniske mangler. Det har derfor ikke vært forsvarlig å sette opp utstillinger i lokalet. Offisiell åpning vil ventelig skje høsten 2012.

Østsamisk museum: Språkminne – dialog og formidling

ABM-utvikling ga i 2010 prosjektstøtte på 62 000 kroner til Østsamisk museum til prosjektet ”Språkminne – dialog og formidling” Prosjektet er en hybrid mellom kunst og kultur/språkvern, hvor det ønskes skapt en møteplass for dialog rundt det østsamisk/skoltesamiske språket med utgangspunkt i en permanent kunstvideoinstallasjon i museet som åpner neste år. Østsamisk/skoltesamisk er et utrydningstruet språk. Det er noen få mennesker i Nord-Finland og på Kola som kan språket i dag, ingen i Norge. Prosjektet har tre deler: dialogmøte, oversettelse og formidling.

Museet har de siste årene samlet inn en del språkmateriale. Et viktig mål med prosjektet er å føre tilbake innsamlet kunnskap og materiale til lokalsamfunnet og informantene og dermed innlede til diskusjon om fremtiden for det østsamiske/skoltesamiske språket. Her vil museet og installasjonen kunne være en arena for møter og debatt.

Kunst og kulturvern

Norsk kulturråd forvalter og fordeler midler fra Norsk kulturfond. Det er gitt tilskudd til flere prosjekter rettet mot samisk og minoritetsspråk. Se vedlegg 2 med oversiktstabell over fordeling av midler til museums- og kulturvernprosjekter med tilknytning til samisk kultur

som har fått støtte fra Norsk Kulturråd og ABM-utvikling 2008-2010. Fra 1. januar 2011 er ABM-utvikling avviklet og denne institusjonens arbeid med arkiv og museum er integrert i Norsk Kulturråd.

Se også omtale under del III, artikkel 12 Kulturaktiviteter og kulturanlegg.

Beaivváš Sámi Teáhter

Beaivváš Sámi Teáhter skal fremme teatervirksomhet på samiske språk og på den måten formidle samisk kultur. Teatret skal dekke de samiske områdene i Norge, men arbeider også til en viss grad i de samiske områdene i nabolandene. Det forvaltningsmessige ansvaret for Beaivváš Sámi Teáhter ble fra 2002 overført til Sametinget. Siden 2008 har Beaivváš Sámi Teáhter inngått som en del av rapportingen i den årlige budsjettproposisjonen fra Kulturdepartementet til Stortinget, slik at resultatene blir sett i sammenheng med de øvrige scenekunstinstitusjonene med fast årlig støtte.

I 2009 var også Beaivváš Sámi Teáhter en av to hovedsamarbeidspartnere for Riksteatret som hadde et særskilt fokus på nordområdene i sitt jubileumsår. De to teatrene gjennomførte i den sammenheng en samarbeidsproduksjon.

Den samiske språkprisen - Gollegiella

Den samiske språkprisen – Gollegiella - ble delt ut av den svenske landsbygdsminister Eskil Erlandsson under det nordiske minister- og sametingspresidentmøtet i Stockholm i november 2010. Prismottakerne var to kvinnelige språkforkjempere innen nordsamisk og sørsamisk språk. Språkprisen ble opprettet i 2003 av sameministrene og sametingspresidentene i Finland, Sverige og Norge. Prisen deles ut annet hvert år til enkeltpersoner, grupper, organisasjoner eller institusjoner fra Finland, Sverige, Russland og Norge som har gjort en verdifull innsats for å fremme samisk språk. Prisen er på 12500 Euro.

Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner bidrar til å synliggjøre samiske kulturliv. De fungerer som arenaer for utvikling av samisk kultur og har en viktig rolle i utviklingen av samiske språk. Sametinget har i 2011 satt av 9,588 millioner kroner til formålet.

Scenekunst

For omtale av tilskudd til prosjekter som har tilknytning til samisk kultur og språk 2008 - 2010 fra Norsk kulturråd, se vedlegg 3.

Dramatikkens hus

Dramatikkens hus i Oslo er et nasjonalt kompetanse- og utviklingssenter for ny norsk og samisk dramatikk. Dramatikkens hus fikk midler til etablering i 2009 med sikte på igangsetting av virksomheten fra 2010. Formålet med Dramatikkens Hus er å styrke interessen for ny norsk og samisk dramatikk, øke kvaliteten og bredden på samtids scenetekst/dramatikk og bygge opp nasjonal kompetanse innen tekstutvikling for scene.

Radio- og fjernsynssendinger

Norsk rikskringkasting (NRK) Sámi Radios regionalkontorer i Tysfjord og Snåsa ble styrket i 2007. Dette har bidratt til et mer allsidig innhold og dekning av et større geografisk område for de samiske nyhetsendingene både i radio og fjernsyn. Flertallet av sendingene er på nordsamisk, men i sendingene på radio brukes både sørsamisk og lulesamisk. Disse to samiske språkene kringkastes dermed ukentlig på den nasjonale fjernsynsstasjonen NRK1.

(For omtale av radio- og fjernsynssendinger på nordsamisk, se del III artikkel 11, punkt 1, underpunkt c, ii.)

Teksting av kinofilmer

Bransjeorganisasjonen Film & Kino forvalter en tilskuddsordning for teksting av kinofilm. Ordningen finansieres gjennom avgiften på kinovisning og videoomsetning (Norsk kino- og filmfond). Det følger av forskriften for ordningen at tilskudd kan gis til dekning av kostnader forbundet med teksting av kinofilm ”med norsk eller samisk tale”. Formålet er å gjøre ”norsk- og samiskspråklige kinofilmer tilgjengelige for hørselshemmede”.

Et annet formål som fondsmidlene skal brukes til er ”dubbing av film for barn”. Målet er å gjøre filmer for yngre aldersgrupper tilgjengelige i norsk språkdrakt. Film & Kino støtter også distribusjon, inkl. versjonering (dubbing), av kvalitetsfilm på DVD (S-filmordningen). Tatt i betraktning det manglende tilbudet av samiskspråklig barnefilm på DVD har Kulturdepartementet lagt til grunn at eventuelle søknader om versjonering til samisk vil bli høyt prioritert av Film & Kino.

Støtteordninger for aviser

To norskspråklige lokalaviser (Lokalavisa NordSalten og Snåsningen) fikk tilskudd fra støtteordningen for samiske aviser til produksjon av avissider på lule- og sørsamisk i 2010. (For omtale av støtteordninger for nordsamiske aviser, se del III artikkel 11, punkt 1, underpunkt e, i).

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. a:

Lulesamisk

60. Hvilke skritt har myndighetene tatt for å øke innsatsen for å beskytte og fremme lulesamisk?

Innsatsen for å styrke og fremme lulesamisk språk er en viktig del av Handlingsplan for samiske språk. (Se omtale av handlingsplanen i del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis – endringer). For at sørsamisk og lulesamisk skal få gode utviklingsmuligheter, rettes det særskilt innsats mot behovene i disse språksamfunnene. Fylkesmannen i Nordland fikk i 2009 i oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet) å utvikle tiltak for å styrke lulesamisk og sørsamisk språk. Oppdraget gjelder hele handlingsplanperioden. Fylkesmannen fikk i 2009 og 2010 til sammen 3,2 millioner kroner til dette.

Vi vil trekke frem følgende eksempler på tiltak for å beskytte og fremme lulesamisk:

Som et tiltak i Handlingsplanen for samiske språk vil Fylkesmannen i Nordland i 2011 sette i gang kompetanseheving for førskolelærere i barnehager som har lulesamiske barn, eller som befinner seg i områder der lulesamisk kultur er levende. Innholdet skal både være kultur og språk. Når det gjelder språk, vektlegges metodikk og tiltak som gjør språket synlig og levende for alle i barnehagen. Nettverksbygging, besøk og hospitering vil være en del av organiseringen. Fylkesmannen i Nordland har et praktisk og overordnet ansvar, og Universitetet i Nordland skal være ansvarlig for det faglige innholdet.

I september 2009 arrangerte Fylkesmannen i Nordland, i samarbeid med Drag skole og sameskolen i Jokkmokk, en felles språkleir for skolenes lulesamiske elever. Fylkesmannen i Nordland har videre i samarbeid med Drag skole og skolene i Jokkmokk og Gällivarre arrangert lulesamisk språkleir i 2010. Målgruppen for språkleiren var ungdom med samisk som førstespråk, og 19 elever deltok. Språkleirene skal arrangeres årlig i henholdsvis Norge og Sverige. Det vil bli arrangert en ny lulesamisk språkleir på Drag i 2011.

Sørsamisk

63. Myndighetene blir bedt om å rapportere om tiltakene som er planlagt i stortingsmelding om samepolitikken, og om måten de er gjennomført på.

Et av de viktigste tiltakene for å følge opp tiltak for de samiske språkene i St.meld. nr. 28 (2007-2008) er Handlingsplan for samiske språk. Innsatsen for å styrke og fremme sørsamisk språk er en viktig del av denne handlingsplanen. (Se omtale av handlingsplanen i del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis – endringer).

Som et tiltak i handlingsplanen vil Fylkesmannen i Nordland vil i 2011 sette i gang kompetanseheving for førskolelærere i barnehager som har sørsamiske barn, eller som befinner seg i områder der sørsamisk kultur er levende. (Se omtale av tiltak for lulesamiske barn under svar på spørsmål 60.) Tiltaket utføres i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Høgskolen i Nord-Trøndelag er ansvarlig for det faglige innholdet.

Det er et tiltak i Handlingsplanen for samiske språk at Fylkesmannen i Nordland skal styrke karriereveiledningen blant sørsamisk og lulesamisk ungdom. Målet er å motivere til økt søknad til høyere utdanning blant samiske elever, med fokus på språk og lærerutdanning. Videre vil man bidra til å begrense frafallet fra samiskundervisningen mellom grunnskolen og videregående utdanning og mellom videregående utdanning og høyere utdanning. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal arbeide for økt rekruttering til lulesamisk lærerutdanning. En tilsvarende arbeidsgruppe vil bli nedsatt for å arbeide for rekruttering til sørsamiske studier.

Snåsningen, som er en lokalavis i Snåsa kommune i det sørsamiske språkområdet, produserer avissider på sørsamisk. Avisen mottar pressestøtte over Kulturdepartementets budsjett.

I henhold til tiltak i Handlingsplanen for samiske språk vil Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Sametinget utrede nærmere hvordan likeverdighet i helsetjenesten kan bli ivarettatt i de lulesamiske og sørsamiske områdene. Saken er drøftet med Sametinget. Departementet og Sametinget vil følge opp saken videre.

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet bevilger midler til utvikling av samfunnsfagterminologi på sørsamisk.

For å styrke både lulesamisk og sørsamisk ble det i 2009 bevilget nærmere 1,2 millioner kroner til Forskningsrådets samiske forskningsprogram. I 2010 ble midlene økt til 1,650

millioner. Midlene er øremerket til forskningsinnsats på disse to språkene, herunder til stipendiatstillinger på doktorgradsnivå.

Sørsamisk

64. (boks) Hvilke skritt er tatt for å øke innsatsen for å beskytte og fremme sørsamisk, særlig på området utdanning?

Sverige og Norge har etablert en arbeidsgruppe som vil se på mulighetene for tettere samarbeid på tvers av grensen. Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til avtale om samarbeid mellom Sverige og Norge om samiskopplæringen, først og fremst med tanke på fjernundervisning, lærerutdanning og læremidler. Gruppen vil se på muligheten for bedre samarbeid om alle de tre samiske språkene, men vil legge særlig vekt på samarbeid om lule- og sørsamisk. I september 2011 skal avtalen presenteres for de ansvarlige departementene i Sverige og Norge, henholdsvis Utbildningsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmannen i Nordland arrangerer konferanser årlig for å styrke kompetansen og motivasjonen til sørsamisk lærere.

Det er utviklet et godt samarbeid med Sverige om språkleire for sørsamiske elever. Dette arbeidet er i regi av Fylkesmannen i Nordland. Målsetningen med språkleiren er å revitalisere, styrke og utvikle sørsamisk som bruks- og samhandlingsspråk. Tilbakemeldinger viser at tiltakene verdsettes av både lærere og elever. Det knyttes kontakter på tvers av grensen; noe som er viktig da bosettingen er spredt og miljøene er små. Samtidig gir elevene uttrykk for at de får brukt og tør bruke språket mer, også i fritidssammenheng. Prosjektet har også som mål å følge opp foreldre til elevene som deltar. Det er hittil avholdt fire språkleire, og det har vært stor oppslutning om disse leirene.

Skoltesamisk

65. Har norske myndigheter undersøkt mulighetene for undervisning i skoltesamisk (østsamisk) i samarbeid med Finland?

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har lagt vekt på å tilrettelegge for planlegging og gjennomføring av grenseoverskridende tiltak som bidrar til å revitalisere, synliggjøre og styrke det østsamiske/skoltesamiske språket. Språket er i henhold til UNESCOs røde liste klassifisert som et utdødd språk i Norge. Det er derfor svært positivt at språket står i en sterkere stilling i våre naboland, Finland og Russland. Finland utmerker seg blant annet med østsamiske/skoltesamisk undervisning i skolen. I 2010 startet et 3-årig samarbeidsprosjekt mellom østsamiske/skoltesamiske miljøer og institusjoner i Norge, Finland og Russland. Prosjektets hovedmål er å bidra til styrking og utvikling av identiteten, språket og kulturen i et grenseoverskridende perspektiv. Prosjektet finansieres med midler fra Interreg Sápmi og med nasjonale bidrag fra Norge og Finland. Departementet vil fokusere på nødvendig oppfølging av prosjektet og vil drøfte oppfølgingstiltak med prosjektets

samarbeidspartnere, østsamiske/skoltesamiske miljøer, sametingene og myndighetene i disse tre landene.

Lulesamisk

77. Har myndighetene undersøkt mulighetene for å stimulere til bruk av lulesamisk, særlig utenfor institusjonene?

Et viktig fokus i Handlingsplan for samiske språk og oppfølgingen av denne er å stimulere til bruken av de samiske språkene også utenfor institusjonene.

Det er et tiltak i Handlingsplanen at Fylkesmannen i Nordland skal sette i gang et prosjekt for styrking av samisk språk gjennom sosiale medier. Prosjektet skal utføres av Universitetet i Nordland. Tiltaket har som formål å belyse bruken av samisk i sosiale medier og å skissere tiltak for å styrke bruken av samisk i disse mediene. Målgruppe for prosjektet er samisk ungdom. Prosjektet vil også omfatte lulesamisk.

Høsten 2010 startet egne lulesamiske TV- sendinger over You Tube (Nuoraj TV). Sendingene lages av ungdom. Medietilbudet skal inneholde magasinsaker, humor, fiksjon og nyheter. Hovedmålgruppen er ungdom alderen i 15-28 år med tilknytning til Tysfjord/Hamarøy-området. En viktig del av prosjektet er at ungdom selv skal ha muligheten til å delta ved å sende inn videoer. Prosjektet finansieres blant annet av Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.

Se for øvrig svar på spørsmål 60.

Nord-, lule- og sørsamisk

78. og 86. Myndighetene blir bedt om å rapportere på resultatene av prosjekter utført av Justisdepartementet og Tana kommune, om utarbeiding av samisk juridisk terminologi på nord-, lule- og sørsamisk.

Tana kommune har i årene 2006-2009 hatt ansvar for prosjektet "Samisk lovspråk". Prosjektet har hatt spesielt fokus på å utvikle termer i tvisteloven og straffeprosessloven på nordsamisk. Prosjektet har vært finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (nå: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet), Sametinget og Tana kommune.

Som oppfølging av prosjektet "Samisk lovspråk" startet Tana kommune et toårig prosjekt "Samiske lovtermer". Prosjektet ble startet opp 1. desember 2009 og avsluttes i desember 2011. Prosjektet er finansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet, Sametinget og Tana kommune. Samisk språknemnd, Indre Finnmark tingrett og Giellateknologijja ved Universitetet i Tromsø er viktige samarbeidspartnere. Tana samiske språksenter og SEG (Sámi Ealáhus- ja Guorahallanguovddáš/ Samisk Nærings- og Utredningssenter) leder prosjektet på vegne av Tana kommune.

Formålet med Tana kommunes prosjekt ”Samiske lovtermer” er å bidra til å styrke rettssikkerheten for den samiske befolkningen ved å bidra til en god utvikling av nordsamisk som rettspråk.

I prosjektet utvikler man juridiske termer på nordsamisk. Termer fra blant annet straffeprosessloven, tvisteloven og straffeloven vil bli overført til et databasesystem, som vil gjøre det mulig å offentliggjøre termene for eksempel som digital ordbok. Databasen vil i første omgang bestå av nærmere 3000 juridiske termer og fraser. Deretter vil det arbeides med termer fra domstolsloven. I prosjektet arbeides det også med lovoversettelser.

Lulesamisk

80. Myndighetene blir bedt om å sørge for informasjon om bruken av lulesamisk i forhold til forvaltningen, og om tolkning-/oversettelsesmuligheter som finnes for lulesamisk.

Sametingets språkstyre foretok i 2008 en undersøkelse om bruken av samiske språk. Formålet med Sametingets språkundersøkelse fra 2008 var å undersøke utvalgte institusjoners bruk av samisk språk i Norge, og undersøke interessen for valg av samisk språk i skoler og barnehager. Fem institusjoner svarte på undersøkelsen i lulesamisk område. 80% av disse institusjonene sier at befolkningen får tjenester på lulesamisk. 20% sier de ikke gjør det.

Lulesamisk

81. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om hvordan lulesamisk brukes på offentlige skilt, bygninger og i annonser i lokalaviser.

Det offentlige bruk av stedsnavn på samisk og kvensk reguleres av stadnamnlova. Der det er vedtatt flerspråklige navn i henhold til bestemmelsene i loven, skal det samiske og/eller det kvenske navnet brukes på offentlig sted sammen med det norske.

Innenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal stedsnavn, i henhold til forskriftene til stadnamnlova, skiltes eller oppgis på kart i følgende rekkefølge: samisk, norsk, kvensk. Bruk av lulesamisk på skilt er derfor aktuelt for Tysfjord kommune som ble innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk i 2006.

Stadig flere offentlige bygninger merkes med samisk navn innenfor det tradisjonelle samiske området. I forvaltningsområdet for samisk språk er det mer bevissthet rundt merking på samisk selv om det ikke stilles noe direkte krav om dette i regelverket.

Fra regjeringens side er det både gjennom St.meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken og gjennom Handlingsplan for samiske språk understreket viktigheten av å synliggjøre de samiske språkene i det offentlige rom, blant annet gjennom skilting på samisk.

I henhold til sameloven § 3-2 skal kunngjøringer fra offentlige organer som retter seg mot befolkningen innenfor forvaltningsområdet, skje både på samisk og norsk. Dette vil i praksis

kunne være avisannonser. Nasjonale myndigheter har liten oversikt over hvordan dette gjennomføres i praksis.

Lulesamisk

83. Myndighetene blir bedt om å kommentere forekomsten av lulesamiske på TV.

Det følger av vedtektene at NRK skal *”bidra til å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur”* og at *”NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkning”*. Størstedelen av NRK Sápmis sendinger på radio og tv er på nordsamisk, men også lulesamisk har permanente sendinger.

Se for øvrig omtale av lulesamiske TV-sendinger over You Tube (Nuoraj TV under svar på spørsmål 77.

Lulesamisk

84. Myndighetene blir bedt om å informere om synligheten av lulesamisk i trykte medier, som lulesamiske språkbrukere har uttrykt behov for.

Avisen NordSalten som er en lokalavis i det lulesamiske språkområdet, mottar midler over Kulturdepartementets budsjett for å produsere innstikk på lulesamisk. Nordsalten produserte 70 sider på lulesamisk i 2010.

Sørsamisk

87. Myndighetene blir bedt om å gi informasjon om hvorvidt Snåsa også har et offisielt navn på sørsamisk.

Det offisielle samiske navnet på Snåsa kommune er Snåasen tjielte. Snåsa kommunestyre vedtok i møte 27. mai 2010 å søke om å få bruke det samiske navnet Snåasen tjielte for kommunen. Kommunestyret sitt vedtak ble stadfestet i statsråd 24. september 2010 i henhold til § 3 nr. 3 i kommuneloven.

Sørsamisk

88. Myndighetene blir bedt om å informere om NAV-kontoret i Snåsa og hvorvidt kontoret behandler helsesaker.

Myndighetene er opptatt av at samisktalende brukere skal ivaretas både med hensyn til språk og kultur i sitt møte med NAV. Arbeids- og velferdsdirektoratet har uttalt at ved en eventuell ledig stilling ved NAV-kontoret i Snåsa vil den bli utlyst med ønske om sørsamisk kompetanse.

Dette kontoret behandler ikke helsesaker i større grad enn andre NAV-kontorer.

Sørsamisk

90. Myndighetene blir bedt om å redegjøre for forekomsten av sørsamisk på TV.

Vi viser til omtale under svar på spørsmål 83. Størstedelen av NRK Sápmis sendinger på radio og tv er på nordsamisk, men også sørsamisk har permanente sendinger.

Nyhetsprogrammet *Ođđasat* sendes mandag til torsdag i riksnettet til P2 og formidles både på samisk og norsk, herunder også sørsamisk og lulesamisk.

Sørsamisk

91. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om hva som finnes av sørsamisk i den trykte presse.

Lokalavisa Snåsnningen hadde 48 sider på sørsamisk i 2010.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. f:

Samiske språk

Lulesamisk

108. Myndighetene blir bedt om å vurdere det lulesamiske førskoletilbudet.

I kommunene Bodø og Tysfjord fikk til sammen 27 barn med lulesamisk bakgrunn barnehagetilbud tilrettelagt ut fra deres språkbakgrunn i 2010. Fylkesmannen i Nordland har fått midler fra Kunnskapsdepartementet for å styrke arbeidet med lulesamisk og sørsamisk språk. Det er i den forbindelse avholdt flere seminar og nettverksmøter mellom barnehager og skoler. Se også svar på spørsmål 110.

Lulesamisk

110. Myndighetene blir bedt om å avklare situasjonen for lulesamisk på alle nivåer i utdanningen og om å oppgi antall studenter.

I skoleåret 2010/2011 var det 29 som hadde lulesamisk som førstespråk og 68 som hadde lulesamisk som andrespråk. Det er behov for tilgang til undervisning i lulesamisk, spesielt fjernundervisning. Antallet elever i tradisjonelle lulesamiske området er stabilt, men det er økende etterspørsel i byene.

Fylkesmannen i Nordland har arrangert motivasjons- og rekrutteringsseminar for lulesamisk ungdom. Formålet med seminaret var å motivere lulesamisk ungdom til å ta høyere utdanning.

Fylkesmannen arrangerer også årlige lærerkonferanser om lulesamisk opplæring.

Sørsamisk

112. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om Kunnskapsdepartementet og Sametinget sine drøftinger om mer permanente tiltak rettet mot førskoler i sørsamiske områder.

Det er ikke førskoler i Norge, men førskoletilbudet dekkes i barnehagen.

Kunnskapsdepartementet og Sametinget samarbeider om tiltak rettet mot barnehagetilbud i sørsamiske områder. I første omgang er det lagt vekt på informasjonsspredning gjennom brosjyrer, møter mv. Fylkesmennene i Troms, Nordland, Sør- Trøndelag og Nord-Trøndelag har fått egne oppdrag om å samarbeide med Sametinget om tiltak rettet mot den sørsamiske barnehagesektoren.

Kunnskapsdepartementet har en egen kompetansestrategi der fokus på språk er et særlig prioritert område. Fylkesmennene har, i samarbeid med Sametinget, initiert ulike språkutviklingstiltak.

Lule- og sørsamisk

117. (boks) Hvilke skritt har blitt tatt for å styrke arbeidet med å forbedre utdanningen i lule- og sørsamisk, særlig når det gjelder opplæring av lærere og utarbeiding av læremidler?

Se omtale under den tredje anbefalingen fra Ministerkomiteen, del I.

Østsamisk

117. Har norske myndigheter undersøkt mulighetene for undervisning i skoltesamisk (østsamisk) i samarbeid med Finland?

Se svar på spørsmål 65.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h:

Sørsamisk

125. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om kurs for tospråklige språklærere som tilbys ved Høgskolen i Hamar, herunder statistikk om antallet og profilen på lærere som har fått opplæring.

Det finnes en faglærerutdanning for tospråklige ved Høgskolen i Hedmark. Bachelorgraden gir mulighet til fordypning i følgende språk: urdu, tyrkisk, arabisk, vietnamesisk, kurdisk, somali, russisk og sørsamisk. Videre kan studentene velge å gå inn på andre mer generelle fagområder. Fagplanene vil ta utgangspunkt i høgskolens ordinære tilbud, men har en innretning som gjør at studentene kan nyttiggjøre seg eget språk og egne kulturerfaringer.

Kvensk

I dette delkapittelet er det innledningsvis kort omtale av situasjonen for kvensk språk og tiltakene som norske myndigheter har i gang satt i forhold til kvensk. Deretter besvares spørsmålene fra Ekspertkomiteen som omhandler kvensk språk.

Kvensk institutt: Sikring av språkhistorisk materiale

ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) ga i 2008 prosjektstøtte på 50 000 kroner til Kvensk institutt til prosjektet ”Sikring av språkhistorisk materiale”. Prosjektet handler om berging og tilgjengeliggjøring av lydopptak av kvenske dialekter i Det finska bandarkivet. Det er ca. 420 timer lydopptak av kvenske dialekter og nesten halvparten av disse er digitalisert. Kvensk institutt har et prosjekt der det digitaliserte materialet transkriberes til skriftlig form. Materialet har stor verdi språklig og språkhistorisk, i tillegg til at fortellingene har verdifull informasjon om kvenenes hverdag. Opptakene dekker hele det kvenske området og er primært fra 1960- og 70-tallet.

Vi viser også til omtale av myndighetenes tiltak knyttet til kvensk språk under Ministerkomiteens fjerde anbefaling (del I) som omhandler myndighetenes innsats for å beskytte og fremme kvensk, særlig innenfor utdanning og kringkastingsmedia.

Under artikkel 7, para. 1, subpara. c har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

Kvensk

49. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for utviklingen av et nytt kultursenter for kvenstalande, i tillegg til Kultursenteret i Porsanger.

Kulturdepartementet gav i 2009 prosjektmidler til et forsøksprosjekt i regi av Kvenlandsforbundet med hovedvekt på nettverksbygging og alfabetisering av folk i Norge som har et kvensk eller finsktilknyttet talemålsgrunnlag. Prosjektet skal bidra til å gi, de som som er i ferd med å lære seg språket, utvidede muligheter til å delta i et språkmiljø der språket

er i levende bruk. Prosjektet har mottatt 430 000 kroner fra Kulturdepartementet. Prosjektbeskrivelsen peker på at arbeidet med språkprosjektet skal gå som et samarbeidsprosjekt mellom Skibotn kvenforening, Kveenibaikka kultursenter og Kvenlandsforbundet.

Vi viser til omtale av prosjektstøtte til pilotprosjektet Storfjord språksenter som svar på spørsmål 67.

Kvensk

50-51. Norske myndigheter blir bedt om å framlegge opplysninger om tiltak for kvensk språk, med bakgrunn i Stortingsmeldingen om språkpolitikk, som følges opp av Kulturdepartementet.

Varanger museum IKS: Kvenske navn på nett og kart

ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) ga i 2009 og 2010 til sammen 100 000 kroner i prosjektstøtte til Varanger museum IKS til dokumentasjons- og formidlingsprosjektet "Kvenske navn på nett og kart". Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom ulike kvenske institusjoner. Dette er et fellesløft for å digitalisere allerede innsamlede stedsnavn og deres historie fra ulike kilder samt å supplere med navn som ikke er dokumentert til nå.

Kvenskspråklig avis - Ruijan Kaiku

Den kvenske avisen Ruijan Kaiku har gjennom flere år fått tilskudd gjennom ordninger for pressestøtte og for periodiske publikasjoner, henholdsvis direkte fra Kulturdepartementet og fra Norsk kulturfond som forvaltes av Norsk kulturråd. En kvenskspråklig avis er en viktig del av den nødvendige infrastrukturen for kvensk språk. For å gi avisen mer forutsigbare økonomiske rammer er støtten til Ruijan Kaiku fra 2011 flyttet fra Norsk kulturfond til fast driftsstøtte direkte fra Kulturdepartementet. Tilskuddet til Ruijan Kaiku i 2011 er på 1 million kroner.

Språkrådet står overfor en utvidelse av arbeids- og ansvarsområder til også å omfatte andre språk enn norsk. Som en del av utvidelsen av arbeids- og ansvarsområdet skal Språkrådet bidra til å verne og styrke språket til de nasjonale minoritetene i Norge. Når det gjelder det fremtidige arbeidet med og ansvaret for nasjonale minoritetsspråk, har Språkrådet bestemt at kvensk prioriteres først.

Se også omtale av konferanse om revitalisering av kvensk språk under svar på Ministerkomiteens fjerde anbefaling.

Under artikkel 7, para. 1, subpara. d har Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

Kvensk

67. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for hvilke tiltak som er gjort for å øke støtten til kvensk kultur gjennom allmenne og/eller mer spesifikke finansieringsordninger?

Tilskuddsordning til kvensk

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet støttet i 2008 8 ulike kvenske tiltak med til sammen 200 000 kroner. Tiltakene spenner fra film, nordisk samarbeidstiltak og kvenske språktiltak.

I 2009 ble det gitt ca. 575 000 kroner til 6 kvenske prosjekter som gjelder informasjonstiltak, nordisk samarbeid og rene språktiltak. Det ble også gitt 500 000 kroner til drift av et trespråklig senter i Storfjord kommune.

Det ble gitt totalt 200 000 kroner i 2011 til tre kvenske prosjekter som gjelder kulturtiltak for ungdom, utgivelse av kvenske julehefter og arbeid for å samle kvensk grammatikk. I tillegg til dette er det i perioden 2009-2011 gitt totalt 750 000 kroner til drift av Halti kvenkultursenters 3-årige prosjekt Dokumentasjon og formidling av kvenkulturen i Troms og holdingsskapende arbeid/revitalisering av kvensk språk i Nord-Troms.

Det er i samme periode gitt 1,680 millioner kroner til drift av Storfjord språksenter. Storfjord språksenter ble åpnet i 2010 og er Norges første flerspråklige språksenter. Senteret, som jobber for å styrke samisk og finsk/kvensk i Storfjord kommune, bidrar til å bygge broer mellom norsk, samisk og kvensk kultur. Senteret er finansiert med prosjektmidler fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Troms fylkeskommune, Sametinget og Storfjord kommune.

For en mer detaljert oversikt over tilskuddene, se vedlegg 4.

Kvensk kultur

Norsk kulturråd forvalter og fordeler midler fra Norsk kulturfond, og prosjekter som bidrar til samisk og minoritetsspråk kan søke midler. En rekke kulturprosjekter med tilknytning til kvensk språk og kultur har fått tilskudd fra Norsk kulturråd 2008-2010, se vedlegg 2 med tabelloversikt over dette.

Kvensk

69. (boks) Hvilke tiltak er gjort for å bedre situasjonen for kringkasting av kvensk?

Se omtale til Ministerkomiteens fjerde anbefaling, del I.

Kvensk

71. Hvilke tiltak er gjort for å bedre forekomsten av kvensk i media generelt?

Vi viser til omtalen av den kvenskpråklige avisen - Ruijan Kaiku under svar på spørsmål 50 – 51.

Kvensk

72. Norske myndigheter blir bedt om å kommentere hvordan stadnamnlova er gjennomført i praksis for kvensk.

Ansvar for å vedta skilting på riks- og fylkesveg er lagt til distriktskontorene til Statens vegvesens regionkontorer, mens kommunene har ansvaret for å vedta skilting på kommunal veg (skiltmyndighet).

For at det skal kunne skiltes med kvenske stedsnavn, må stedsnavnet være godkjent og registrert i Sentralt stedsnavnregister.

I skiltnormalen (foreløpig utgave 2007) kapittel 1-2.2 er det slått fast at slike fastsatte stedsnavn skal brukes på eventuelle vegvisningsskilt for stedet.

Som oftest starter prosessen med at kommuner, organisasjoner eller privatpersoner henvender seg til skiltmyndigheten. Skiltmyndigheten kvalitetssikrer det foreslåtte stedsnavnet med Statens kartverk før skilt bestilles og monteres på vanlig måte. Kostnadene ved vanlig stedsnavnskilt dekkes av Statens vegvesen når det gjelder skilting på riksveg, mens kostnadene for skilting på fylkesveg og kommunal veg dekkes av henholdsvis fylkeskommune og kommune.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. f:

Kvensk

101. (boks) Hvilke konkrete tiltak er gjort for å utarbeide en særlig læreplan i kvensk i samarbeid med de kvensktalende, og for å forbedre situasjonen for kvensk på alle nivåer i utdanningen?

Under det muntlige høringsmøtet om rapporteringen ble det pekt på at det burde skilles tydelig mellom tiltak som omfatter kvensk språk og tiltak som omfatter finsk språk. Vi har allikevel valgt å beholde en samlet fremstilling fordi mange tiltak omfatter både kvensk og finsk.

Grunnskole og videregående skole

Se omtale av læreplanen i finsk som andre språk under omtale av Ministerkomiteens fjerde anbefaling. Det er bare tilbud om kvensk og finsk som andre språk.

Fra og med 2005 har Fylkesmannen i Finnmark årlig fått midler til utvikling av læremateriell om kvensk kultur. Midlene ble lyst ut, og mye læremateriell om kvensk kultur ble produsert i årene fram til 2008. Fylkesmannen ga også midler til å utvikle nettsiden kvensk.no og til det digitale læreverket Aikamatka for elever i videregående skole.

Fra og med 2009 fikk Fylkesmannen utvidet sitt oppdrag til å utvikle læremidler i finsk og kvensk som andrespråk. Fylkesmannen valgte å prioritere å utvikle en lærebok i faget finsk som andrespråk tilpasset elever på 5.-7. trinn, siden dette hadde vært etterspurt i lang tid. Denne ligger nå til trykking og vil snart være klar til å bli distribuert til skolene. Fylkesmannen har også satt i gang utviklingen av en tilsvarende lærebok for ungdomstrinnet.

Fylkesmannen er blitt orientert om at det kvenske standardiserte skriftspråket snart vil være klart til bruk, noe som betyr at lærebøkene kan oversettes til kvensk. I dette arbeidet vil Fylkesmannen kunne samarbeide med det kvenske miljøet når det gjelder oversettelse av lærebøkene.

Fylkesmannen har i 2011 gitt midler til å lage en egen lærebok for barnetrinnet i kvensk.

Fylkesmennene i Troms og Finnmark arrangerer årlig seminar for lærere som underviser etter læreplan i finsk som andrespråk. Temaene på seminarerne varierer fra år til år, og deler av programmet skal alltid omhandle den kvenske dimensjonen.

Det gis statlig tilskudd til kommuner, fylkeskommuner og private skoler i Troms og Finnmark som gir elever med kvensk/finsk bakgrunn opplæring i finsk som andrespråk. Tilskuddet beregnes med utgangspunkt i antall årstimer multiplisert med en sats.

I skoleåret 2010/11 er det for første gang tildelt årstimer til kvenskapplæring, til én gruppe. Fylkesmannen har ikke tidligere mottatt søknad om dette. Fylkesmennene tildeler også årlig studiehjemler til lærere som ønsker å ta videreutdanning i faget. Det er blitt tildelt hjemler til både finsk og kvensk videreutdanning.

Høyere utdanning

Det er ikke iverksatt tiltak fra Kunnskapsdepartementets side for å utvikle et spesielt pensum for kvenske språkbrukere. Høgskolen i Finnmark samarbeider nå med Universitetet i Tromsø for finne en arbeidsdeling med sikte på å utvikle et studietilbud i kvensk.

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h:

Kvensk

120. (boks) Har myndighetene truffet tiltak for å bidra til et fast tilbud om språkkurs i kvensk ved Universitetet i Tromsø?

Det har ikke vært iverksatt spesielle tiltak for permanent tilbud i kvensk fra Kunnskapsdepartementets side. Dette er prioriteringer som i gjeldende tilfelle avgjøres av universitetsstyret ved Universitetet i Tromsø.

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 4:

Kvensk

131. Norske myndigheter blir bedt om å kommentere samarbeidet med kvensktalende angående saker som handler om å fremme og beskytte kvensk språk.

Fylkesmannen i Finnmark har ansvar for koordineringen av opplæringen i kvensk/finsk som andrespråk. Fylkesmannen har dialog og har hatt møter med interesseorganisasjonene Norsk-Finsk Forbund og Norske Kveners Forbund. utfordringer rundt språkopplæringen har blitt

diskutert. De to interesseorganisasjonene orienterer jevnlig om det som skjer innenfor deres organisasjoner.

Kvensk språkråd har deltatt på et seminar for lærere som underviser i finsk som andrespråk for å orientere om utviklingen av det kvenske skriftspråket. Seminaret ble arrangert av Fylkesmannen.

Romani

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. a:

Romani og romanes

45. Dekker mandatet til Romanifolkets Fond språkspørsmål og utarbeiding av bøker og språkmateriell?

I Norges rapport i 2008 ble det orientert om at Stortinget den 18. juni 2004 vedtok en resolusjon om tildeling av 75 millioner kroner til Romanifolkets/taternes kulturfond som en kollektiv kompensasjon for tidligere urett.

Stiftelsen som administrerer fondet, ble opprettet ved kgl. res 12. oktober 2007, og samtidig ble vedtekter for stiftelsen vedtatt. Stiftelsens formål er å forvalte den årlige avkastningen av Romanifolkets/taternes kulturfond til tiltak og aktiviteter som fremmer bevaring og utvikling av romanifolkets/taternes kultur, språk og historie. Dette vil også kunne omfatte utvikling av bøker og lignende materiale på romani/om romanispråk, men styret står fritt til å gjøre sine prioriteringer. For fondets utdelinger i 2011 har styret vedtatt at opplæring i og formidling av romanispråk er ett av to prioriterte saksfelter.

Stiftelsen har frem til 2011 fått tildelt avkastning på i alt ca. 24 millioner kroner og har tildelt midler til prosjekter i samsvar med stiftelsens formål siden 2008.

Romani og romanes

54. Har myndighetene fulgt opp ønsket fra representanter fra romaniorganisasjonen om å utvikle språket sitt og gjøre det tilgjengelig i utdanningen? Har myndighetene sørget for støtte til utviklingen av læremidler?

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har fått henvendelser fra romanifolket/taternes organisasjoner om at det er ønske om opplæring i/på romani i offentlig grunnskole.

Verken Kunnskapsdepartementet eller Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har fått henvendelser fra romanifolket/taterne om opplæring på romani i offentlig grunnskole.

Det er imidlertid blitt gitt tilskudd til organisasjonene for romanifolket/taterne til språkkurs.

Kulturdepartementet har i 2007 og 2009 gitt prosjektmidler til et språkprosjekt i regi av Taternes Landsforening om innsamling, oversettelse og skriftliggjøring av romani i Norge. Prosjektet har mottatt til sammen 578 000 kroner fra Kulturdepartementet. Målet med prosjektet er at det etter hvert skal utarbeides lærebøker som kan gi grunnlag for morsmålsundervisning i skolen.

Også i regi av Landsorganisasjonen for romanifolket (LOR) foregår det et arbeid for å utvikle et grunnlag for språkopplæring i romani. Arbeidet i regi LOR har tatt sikte på å få unge medlemmer til å lære seg språket. Arbeidet i regi av LOR har vært organisert gjennom studieringer. Organisasjonen mottar statsstøtte for opplæringen.

Romani og romanes

55. (boks) Hvilke skritt har myndighetene tatt for å intensivere arbeidet for å beskytte og fremme romani og romanes, i samarbeid med språkbrukerne, særlig innenfor utdanningsfeltet?

Vi viser til svar på spørsmål 54 ovenfor.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7 para. 1, subpara. d:

Romani og romanes

75. (boks) Hvilke tiltak har blitt gjort for å øke forekomsten av romani og romanes i offentligheten?

Det er en fast utstillingen på Glomdalsmuseet, Latjo Drom. Utstillingen presenterer romanifolkets/taternes kultur og språk. (Se omtale av Glomdalsmuseet i Norges tredje rapport på Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter side 23.)

Utover dette gis det gjennom Romanifolkets/taternes kulturfond støtte til å øke forekomsten av romani i offentligheten. Tildelinger fra fondet styres av gruppen selv.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para.1, subpara. f:

Romani og romanes

104. Hvilke tiltak er gjort for å utvikle alternative måter og hensiktsmessige former for opplæring i romani og romanes?

Vi viser til omtale på spørsmål 54.

Romani og romanes**104. (boks) Hvilke tiltak er gjort for å utarbeide undervisningsmaterieell og tilby lærerutdanning i romani og romanes?**

Vi viser til omtale på spørsmål 54.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7, para. 1, subpara. h:**Romani og romanes****122. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om forskning og studier knyttet til romani og romanes ved universiteteter eller andre institusjoner for høyere utdanning.**

Norges forskningsråd har i flere år arbeidet med å sette i gang med forskning på romani og romanes. På grunn av ulike omstendigheter har dette vært svært vanskelig, men Forskningsrådet melder nå at det ligger an til oppstart av et doktorgradsprosjekt om Romanifolkets språk i 2012.

Myndighetene kjenner for øvrig ikke til forskning på feltet.

Romanes**Romani og romanes****55. (boks) Hvilke skritt har myndighetene tatt for å intensivere arbeidet for å beskytte og fremme romani og romanes, i samarbeid med språkbrukerne, særlig innenfor utdanningsfeltet?**

Det er ingen spesifikke tiltak for romanes på utdanningsfeltet.

Likestillings – og diskrimineringsombudet peker i høringen på at rombarns rett til språk må ivaretas i tilfeller ved omsorgsovertakelse på grunn av barnets beste. Handlingsplanen for å bedre levekårene for rom omtaler tiltak i barnevernet. Lov om barneverntjenester fastslår at barnevernarbeidet skal ta utgangspunkt i det enkelte barn, dets familie og det miljøet barnet hører til i. Ved plassering i for eksempel fosterhjem eller institusjon skal stedet for plassering velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Ved plassering i fosterhjem skal barneverntjenesten alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

Det er en utfordring å finne barnevernstiltak som både ivaretar barnets språklige og kulturelle Tilknytning, og som samtidig anses å være det beste tiltaket ut fra barnets øvrige individuelle behov.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 7 para. 1, subpara. d:

Romani og romanes

75. (boks) Hvilke tiltak har blitt gjort for å øke forekomsten av romani og romanes i offentligheten?

Den internasjonale sigøynerfestivalen Iagori

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har gitt årlig støtte til Den internasjonale sigøynerfestivalen Iagori siden 2000. I 2010 var støtten på 321 000 kroner. Festivalen presenterer noen av de fremste utøverne av internasjonal sigøynermusikk og dans. Departementet anser dette som et positivt bidrag til formidling av roms kultur og språk.

Ekspertkomiteen stiller spørsmål til artikkel 7, para.1, subpara. f og artikkel 7, para. 1, subpara. h, henholdsvis spørsmål 104 og 122.

Det er ikke iverksatt spesifikke tiltak rettet mot romanes på de aktuelle feltene.

Alle språk

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål i forhold til alle språk, artikkel 7, para. 1, subpara. e:

Alle språkene

92. Har myndighetene tatt nye initiativ for å opprette et forum som er tenkt under denne forpliktelsen?

Det er ikke tatt nye initiativ fra myndighetenes side til å etablere et slikt forum.

Tiltak som gjelder mer enn ett av regions- eller minoritetsspråkene

Deltakelse og organisasjonsutvikling

Nasjonale minoriteter og samer tildeles årlige tilskudd over statsbudsjettet. Det er Sametinget som fordeler midler til samiske organisasjoner.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet forvalter tilskuddsordningen til nasjonale minoriteter. Målsettingen med tilskuddsordningen er å støtte aktivitet som bidrar til aktiv samfunnsdeltakelse, og aktivitet som sikrer alle like muligheter og som motvirker diskriminering. Se nærmere omtale av tilskuddsordningen i Norges tredje periodiske rapport på Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter side 6-7. I 2011 er det bevilget 5,841 millioner kroner til formålet.

I henhold til rundskrivet som angir retningslinjene for tildeling av midler, kan grunnstøtte blant annet gis til organisasjoner som har som formål å bevare og utvikle minoritetens kultur og identitet, språk, tradisjon og kulturarv.

Tverrnasjonale utvekslinger

Norge har også arrangert studieturer til Sverige for statsråd og statssekretær med ansvar for nasjonale minoriteter. Dette samarbeidet er nyttig fordi det stort sett er de samme gruppene i disse to landene som er anerkjent som nasjonale minoriteter. Enkelte av de nasjonale minoritetenes organisasjoner har grenseoverskridende kontakt til Sverige og har kunnet benytte deler av myndighetenes støtte til organisasjonene til dette formålet.

Del III

Språkpakten del III - Gjennomføring av forpliktelsene og tiltak for å følge opp Ekspertkomiteens anbefalinger

Europarådet ber om at det i del III beskrives hvordan forpliktelsene etter Språkpakten er blitt gjennomført, med fokus på ny utvikling siden forrige rapportering.

Europarådet ber om utfyllende informasjon i forhold til de forpliktelsene hvor Ekspertkomiteen ikke hadde tilstrekkelig informasjon i forrige runde til å evaluere gjennomføringen.

For forpliktelser som Ekspertkomiteen mener ikke var oppfylt, bes det om at staten indikerer hvilke tiltak som er iverksatt for å gjennomføre bestemmelsene.

Når det gjelder oppfordringene og de såkalte boksenbefalingene fra Ekspertkomiteen ber Europarådet om en detaljert beskrivelse av juridiske eller praktiske tiltak som staten har iverksatt.

På overordnet nivå stiller Ekspertkomiteen følgende spørsmål:

134. Myndighetene blir bedt om å legge fram informasjon om utvidelse av Ája Sámisk Senter for å gi plass til et museum og et samisk bibliotek.

Senter for nordlige folk (tidligere Ája Samisk senter) har en viktig oppgave i bevaringen og utviklingen av den sjøsamiske kulturen. Utvidelsen av senteret med lokaler for museum og samisk bibliotek er ferdigstilt og åpnet for publikum i 2011. Prosjektet har mottatt til sammen 22 millioner kroner i perioden 2007–2011. Prosjektrammen inkluderer utgifter til utstillinger og utstyr.

140. Myndighetene blir bedt om å rapportere om oppfyllelse av forpliktelsene med tanke på kystområdene (se fjerde evalueringsrapport fra Ekspertkomiteen).

Det gjøres i liten grad særskilte vurderinger med tanke på kystområdene ved iverksetting av tiltak for ivaretagelse av samiske språk. Vi viser derfor til den generelle omtalen av gjennomføringen av de aktuelle bestemmelsene som er relevant for de kystsamiske områdene på lik linje med de andre områdene.

Vi vil samtidig peke på at av kommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, blir særlig Lavangen og Kåfjord regnet for å høre til kystområdene/sjøsamisk område. Lavangen kommune ble innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk fra 1. oktober 2009. Det er etablert et samisk språksenter i Lavangen som blant annet er finansiert av Sametinget.

Tromsø kommune åpnet i 2004 et samisk språksenter i den sjøsamiske bygden Ullsfjord. Språksenteret arrangerer blant annet kurs om sjøsamisk mat og historie.

Artikkel 8 - Utdannelse

Se omtale av samisk i barneskole, ungdomsskole, videregående skole og ved yrkesopplæring, under del II, artikkel 7 Samiske språk.

142. Myndighetene blir bedt om å legge frem spesifikke opplysninger om oppfyllelsen, av alle artiklene innen utdanningsfeltet som Norge har ratifisert, i alle kommunene som omfattes av forvaltningsområdet for samisk språk, særlig kommunene Porsanger, Tana, Nesseby og Kåfjord.

I Budsjett- innst. S. nr. 12 ((2008-2009) ba flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen Kunnskapsdepartementet vurdere tilsyn med hvorledes rettighetene til de samiske elevene blir oppfylt, inkludert tilgangen på læremidler. I samsvar med tildelingsbrevet til Utdanningsdirektoratet for 2009 har direktoratet lagt opp til en strategi for hvordan tilsynet skal gjennomføres og utarbeidet instruks for tilsynet. Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark var involvert i arbeidet, og det ble gjennomført tilsyn i fire kommuner. Tilsynet avdekket avvik i tre av fire kommuner. Avvikene blir i stor grad knyttet til manglende forsvarlig system for kommunenes plikter til å gi samiske elever opplæring i og/eller på samisk. Det er også rapportert at manglende tilgang på læremidler er en utfordring for opplæringen i og på samisk. På bakgrunn av det lave tallet på tilsynsobjekter var det vanskelig å vurdere den generelle tilstanden i sektoren med hensyn til oppfyllelse av de samiske elevenes rettighetene etter opplæringsloven..

Det ble gjennomført tilsyn av åtte kommuner og én fylkeskommune våren 2010. Tilsynet viser tilsvarende resultater som i 2009. Tilsynet avdekket avvik i tre kommuner. I tillegg tyder resultatene fra tilsynet våren 2010 på at det kan være tilfeller der elever med rett til opplæring i og på samisk ikke får korrekt timetall i alle fag, i henhold til fag- og timefordelingen i Kunnskapsløftet. Det ser ut til å være variasjoner i praksis mellom skoleeierne når det gjelder timetall for samiskopplæringen. En arbeidsgruppe med representanter fra Sametinget,

Kunnskapdepartementet og Utdanningsdirektoratet la vinteren 2011 frem en rapport med tiltak for å møte disse utfordringene. Kunnskapsdepartementet er i gang med å vurdere tiltakene i rapporten.

143. Myndighetene blir bedt om å oppgi antall studenter som har samisk som andrespråk.

Av Grunnskolens informasjonssystem (GSI) fremgår det at det i skoleåret 2010/2011 var det 1145 elever i grunnskolen som fikk opplæring i nordsamisk som andrespråk. 68 elever hadde lulesamisk som andrespråk, og 72 hadde sørsamisk som andrespråk. Til sammen 1285 elever.

På videregående nivå viser statistikk fra Utdanningsdirektoratet/VIGO at i skoleåret 2010/2011 fikk 185 elever opplæring i samisk som andrespråk; av disse fikk 173 opplæring i nordsamisk som andrespråk.

Analysegruppen for samisk statistikk gir hvert år ut publikasjonen ”Samiske tall forteller”. I den fjerde utgaven (2011) peker analysegruppen på at den tydeligste og mest alvorlige tendensen i statistikken for samisk språk i barnehage og skole for skoleåret 2010/2011 er nedgangen i tallet på elever som velger samisk som andrespråk i grunnskolen. Faget samisk som andrespråk har mistet 38 % av elevene siden 2006.

Analysegruppen vurderer tallene for grunnskolen som dramatiske og har derfor foretatt en analyse av disse tallene. Faktorer som vurderes i analysen er generell urbanisering, generell nedgang i barnekullene, fag og timefordeling, bortfall av fagplanen Samisk språk og kultur (2006) og den tospråklige opplæringsmodellen.

144. Har norske myndigheter tatt noen skritt for å utarbeide egnede læremidler på nordsamisk?

Sametinget, som har ansvar for utvikling og produksjon av samiske læremidler, tildeles årlig midler som blant annet skal benyttes til læremiddelutvikling for alle de tre samiske språkene. Sametinget har satt av 12-14 millioner kroner årlig til dette arbeidet de senere årene.

Se for øvrig omtale til Ministerkomiteens tredje anbefaling i del I om arbeidsgruppen om samiske læremidler. Rapporten fra arbeidsgruppen omhandler også forslag for nordsamiske læremidler.

155. Ekspertkomiteen viser til at Universitetet i Tromsø underviser i nordsamisk som fremmedspråk, og at ved UiO er undervisning i nordsamisk blitt endret til morsmålsopplæring. Videre er Samisk høgskole nylig blitt slått sammen med Nordisk Samisk Institutt som omfatter lærerutdanning og forskning på forskjellige fag. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om resultatene av dette.

Det har vært en positiv utvikling og styrking av samiske studietilbud ved Universitetet i Tromsø.

Det undervises i følgende samiske emner ved Universitetet i Tromsø:

SAM-1030	Nordsamisk som fremmedspråk: Grammatikk I
SAM-1031	Nordsamisk som fremmedspråk: Praktisk språkbruk og innføring i grammatikk
SAM-2015	Samisk språkvitenskap - nordsamisk: Morfosyntaks og syntaks
SAM-2016	Samisk språkvitenskap - nordsamisk: Skrivekurs
SAM-2110	Samisk litteraturvitenskap - nordsamisk: Urfolkslitteratur
SAM-3010	Samisk språkvitenskap - teori og metode
SAM-3115	Samisk teksttolkningshistorie og urfolkskritikk
SAM-3900	Mastergradsoppgave i samisk språk
SAM-3910	Mastergradsoppgave i samisk litteratur
SAM-3940	Mastergrad i samisk (morsmål)
SVF-6001	Samisk kulturkunnskap

Det er for tidlig å si noe om resultatene av de endringene som Ekspertkomiteen viser til i dette spørsmålet.

Artikkel 8, para. 2

157. Har den norske regjeringen og Sametinget iverksatt tiltak for å samle inn pålitelig data om antallet samisktalende, fordelingen av disse og deres grad av språkkompetanse?

Kunnskapsdepartementet og Sametinget skal gjøre en større kartlegging av bruken av de samiske språkene. Kartleggingen er satt i gang høsten 2011. Se ytterligere omtale del II, artikkel 7 under svar på spørsmål 7.

158. Norske myndigheter blir bedt om å klargjøre om det har vært fremgang når det gjelder tilgjengelighet til førskolene i Oslo og Tromsø.

Det gis tilskudd til samiske barnehager der målet er å sikre samiske barn et barnehagetilbud bygget på samisk språk og kultur. Samisk skal være hovedspråk i de samiske barnehagene. Det er imidlertid ikke førskoler i Norge, men førskoletilbudet dekkes i barnehagen.

160. Norske myndigheter blir bedt om å redegjøre for situasjonen for samisk opplæring i Oslo.

I Oslo er det 27 elever i grunnskolen og 2 elever i videregående skole som får opplæring i nordsamisk pr. 1. oktober skoleåret 2010/2011.

Elever i grunnskole og i videregående skole i Oslo som ønsker et tilbud i nordsamisk, får dette som opplæring organisert av Kampen skole. Tilbudet kommer i tillegg til den ordinære opplæringen.

Artikkel 8, para. 1, subpara. i

Barnombudsmannen i Sverige og Finland og Barneombudet i Norge la i 2008 fram rapporten ” Rätten til deltaktighet och inflytande för samiska barn och ungdomar” (ISBN 978-91-87448-52-2). Rapporten gir et bilde av hva et utvalg barn og ungdom ser som problemer og muligheter i hverdagen i de tre landene. Rapporten beskriver flere forhold som har betydning for språkutvikling:

- Skole og utdanning
- Fritid
- Massemedia

Rapporten gir innspill på hvordan barn og unge opplever sin situasjon.

Artikkel 9 - Rettsmyndigheter

Artikkel 9, para. 1 Rettspleie i straffesaker og sivile saker

Domstolene

Sis-Finnmárkku diggegoddi/Indre Finnmark tingrett (Tana) ble etablert i 2004 på bakgrunn av et ønske om å styrke den samiske dimensjonen i rettsvesenet og bidra til økt kompetanse om samisk språk, kultur og rettskultur og økt bruk av samisk språk. Når det gjelder bruken av samisk språk, viser en manuell telling ved domstolen at det i ca. hvert fjerde rettsmøte brukes nordsamisk delvis eller fullt ut.

Domstoladministrasjonen har tatt initiativ til en gjennomgang av arbeidet med å ivareta den samiske befolkningens interesser. Målet er å skaffe mer kunnskap om utfordringene i dette arbeidet, vurdere dagens situasjon og komme med forslag til tiltak. Domstoladministrasjonen opprettet våren 2010 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede ulike problemstillinger knyttet til den samiske dimensjon i rettsvesenet. Arbeidsgruppen har vært ledet av soren skriver ved Indre Finnmark tingrett, Finn-Arne Schanche Selfors.

Arbeidsgruppen la frem sin rapport 14. januar 2011. I henhold til mandatet har arbeidsgruppen gjort rede for hvilke rettslige forpliktelser domstolene og Domstoladministrasjonen har overfor den samiske befolkning i Norge, og gitt en beskrivelse av status for disse forpliktelsene i dag. Arbeidsgruppen har videre pekt på utfordringer og forbedringspunkter og har formulert mål for det videre arbeid med den samiske dimensjonen i rettsvesenet.

Arbeidsgruppen har foreslått konkrete tiltak av kortsiktig og langsiktig karakter for å nå målsettingene. Arbeidsgruppen har prioritert tiltak for å øke kunnskap om samisk språk, kultur og rettsforhold samt rekruttering. Arbeidsgruppen har blant annet foreslått tiltak knyttet til utvikling av juridiske termer på samisk samt kompetanseheving med hensyn til samisk språk innen domstolene.

Rapporten vil bli sendt på høring til berørte domstoler og aktuelle eksterne aktører. Dette vil danne grunnlaget for Domstoladministrasjonens videre oppfølging av arbeidet for å ivareta den samiske dimensjon i rettsvesenet, herunder å vurdere konkrete tiltak for å styrke denne dimensjonen.

Artikkel 9, para. 3 Oversettelse

Oversettelse av nasjonale lovtekster

Følgende nye lovtekster er oversatt til nordsamisk etter forrige periodiske rapport:

- Havressursloven
- Plan – og bygningsloven
- Mineralloven og forskrift til mineralloven.

Oversettelser legges normalt ut på regjeringens nettside: www.regjeringen.no og www.lagat.no.

- Vesentlige deler av regelverket knyttet til skatteloven, merverdiavgiftsloven, ligningsloven og skattebetalingsloven er gjengitt på samisk i rettleddninger og skjema til selvangivelsen. Selve lovtekstene er imidlertid ikke oversatt.

Eksperterkomiteen har følgende spørsmål i tilknytning til artikkel 9, para. 1 subpara. a.i; a.ii; a.iii; a.iv; b.i; b.ii; b.iii:

162 - 164. Norske myndigheter blir bedt om å rapportere om utviklingen av samisk juridisk terminologi og opplæring av advokater og dommere i samisk språk og samisk iuridisk terminologi.

Utvikling av samisk juridisk terminologi

Se omtale av prosjektene ” Samisk lovspråk” og ”Samiske lovtermer” som svar på spørsmål 78 og 86 i del II, artikkel 7.

Opplæring av advokater og dommere i samisk språk og samisk juridisk terminologi

Verken Justisdepartementet eller Domstoladministrasjonen har eller kjenner til prosjekter/etterutdanningsprogram for dommere/saksbehandlere eller advokater for å heve kompetansen i samisk språk eller samisk terminologi.

165- 167. Norske myndigheter blir bedt om å legge fram informasjon om bruk av samisk i Nord-Troms tingrett og særlig i Kåfjord.

Domstolenes saksbehandlingssystem gir ikke mulighet til registrering av språkbruk i den enkelte sak. Det er derfor ikke statistikk over hvor mange saker som gjennomføres med bruk av nordsamisk. Nord-Troms tingrett opplyser imidlertid at det i 2010 har vært et begrenset antall saker hvor det har vært behov for nordsamisk tolk. Dette gjelder også for saker fra Kåfjord kommune.

Artikkel 10 - Forvaltningsmyndigheter og offentlige tjenester

Artikkel 10, para. 1 Statens forvaltningsområder

Artikkel 10, para. 1, subpara. a Muntlige og skriftlige henvendelser

Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) i Finnmark

Det er ansatt samisktalende medarbeidere ved alle de fem NAV-kontorene i Finnmark som ligger i kommuner som er i forvaltningsområdet for samisk språk. Fire av disse kontorene har medarbeidere som også behersker språket skriftlig.

Kundesentret i Kautokeino, Finnmark ble etablert i juni 2009. Dette er NAVs telefoniske førstelinje i fylket og består av åtte medarbeidere i Alta og tre medarbeidere i Kautokeino. Tanken bak avdelingen i Kautokeino er at dette skal være en egen samiskspråklig telefonisk tjeneste for innbyggerne i de fem kommunene i indre Finnmark som inngår i forvaltningsområdet for samisk språk (Karasjok, Kautokeino, Tana, Nesseby og Porsanger).

Alle de tre medarbeiderne ved kundesentret i Kautokeino er samisktalende (nordsamisk) og to av dem behersker også språket skriftlig. De betjener både norskspråklige og samisktalende brukere. Kundesentret besvarer spørsmål om alle NAVs tjenester.

NAV prioriterer oversettelser til nordsamisk som er det samiske språket som har kommet lengst i å utvikle seg som skriftspråk, i tillegg til at det er nordsamisk som praktiseres av flest samiske brukere.

Arbeids- og velferdsetatens brukerundersøkelser i forvaltningsområdet for samisk språk

Arbeids- og velferdsetaten skal gjennomføre lokale brukerundersøkelser i forvaltningsområdet for samisk språk. Resultatene skal danne grunnlag for utviklingen av kvaliteten på tjenestetilbudet i etaten. I andre halvår 2009 ble det for første gang gjennomført en webbasert brukerundersøkelse på samisk ved NAV-kontorer som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk i Finnmark. Kontorene som deltok var NAV Tana, NAV Kautokeino, NAV Karasjok, NAV Porsanger og NAV Nesseby. Brukerne ble stilt spørsmål om hvor tilgjengelig de oppfatter NAV-kontoret med tanke på å henvende seg til NAV-kontoret på samisk og få svar på samisk.

Brukerne opplever i stor grad at det er mulig å avtale møte med en veileder/saksbehandler som snakker samisk. De opplever også i stor grad at de kan ringe til NAV-kontoret og henvende seg på NAV-kontoret på samisk. De opplever i noe mindre grad at det er mulig å henvende seg og få svar på samisk pr. brev.

Samiske brukerundersøkelser er under utvikling. Det legges opp til at disse i fremtiden også vil omfatte NAV-kontorene i det lule- og sørsamiske området.

Skatteopplysningen

Skattyter kan velge nordsamisk ved henvendelse til Skatteopplysningen, og vil da bli satt over til samiskspråklig saksbehandler. Skattyter som henvender seg skriftlig på nordsamisk, vil få svar på nordsamisk.

Artikkel 10, para. 1, subpara. b Alminnelig brukte administrative tekster og skjemaer

Informasjon på samisk i arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

Samiske termer innenfor NAVs område utvikles gradvis gjennom oversettelse av tekster. Ved siden av å oversette informasjon til nordsamisk, bidrar Arbeids- og velferdsetaten med språklig nybrottsarbeid på et område som tidligere har manglet samiske ord og begreper. For å gjøre de nye termene så gode og dekkende som mulig, drar etaten nytte av den samiske begrepsutviklingen som oppstår i møtet mellom samiskspråklige medarbeidere og samisktalende brukere. Et nettverk av samisktalende medarbeidere med bred kompetanse bistår oversetterne og gir innspill til hvilke termer som bør brukes på ulike områder.

Arbeids- og velferdsetaten skal arbeide for å ha den mest etterspurte informasjonen på nettstedet nav.no om etatens ytelser og brukerens rettigheter tilgjengelig på nordsamisk. Arbeids- og velferdsetaten er i ferd med å oversette sine hovedbrosjyrer til nordsamisk. Arbeids- og velferdsetaten oversetter i tillegg forskjellig annet materiale til nordsamisk.

Våren 2009 ble det opprettet et eget samisk meny punkt på forsiden av nav.no. På de samiske sidene blir faktainformasjon om NAVs ytelser og tjenester publisert sammen med tilhørende skjema. Fra 2011 blir det også en samisk nyhetstjeneste på disse sidene der aktuell faginformasjon vil bli oversatt.

Oversettelser på Miljøverndepartementets område

Ikrafttredelsesrundskrivet til den nye plan- og bygningsloven og den tematiske veilederen om reindrift er oversatt til nordsamisk. Det samme er 13 verneforskrifter for Finnmark og Den europeiske landskapskonvensjonen.

Oversettelser for barnehagesektoren

Rammeplanen for barnehager er oversatt til nordsamisk.

Oversettelser innen skattefeltet

Skatteetaten har oversatt til nordsamisk de aller fleste skjemaene, som generelt er mye benyttet, og som anses spesielt relevant for den samiske befolkningen. Skjemaer, veiledninger og øvrig informasjon som er oversatt til nordsamisk, er tilgjengelig på skatteetatens nettsider, skatteetaten.no.

Skatteetaten har i 2011 startet arbeidet med å oversette mer av innholdet på skatteetaten.no til samisk, hvor blant annet generelle veiledningstekster som har nytte for brukeren, blir prioritert.

Departementenes internettider – regjeringen.no

Alle departementene har oversatt deler av internettidene sine til nordsamisk.

Konkurransetilsynets internettider (The Norwegian Competition Authority)

Konkurransetilsynet (The Norwegian Competition Authority) har utarbeidet en egen strategi og aktivitetsplan for bruk av samiske språk. Aktivitetsplanen omfatter både nettsider og annet informasjonsmateriell.

Konkurransetilsynet lanserte i juni 2010 en samiskspråklig utgave av tilsynets nettsider. I tillegg til generell informasjon om tilsynet gir nettsidene informasjon om konkurranselovens forbudsbestemmelser og plikten til å melde fusjoner og oppkjøp til Konkurransetilsynet. Utvalgte pressemeldinger blir også oversatt. I juni 2011 vil Konkurransetilsynets kraftprisoversikt (*electricity price comparison website*) gjøres tilgjengelig på samisk ved at

faste tekster (overskrifter, forklaringer, valg og knapper i skjema mv.) blir oversatt. Språket som brukes er nordsamisk.

Oversettelser innen helsesektoren

Det er en økende tendens til at befolkningsrettede kampanjer, brosjyrer, dvd-er og liknende informasjonsmateriell fra helsemyndighetene oversettes til nordsamisk. Det kan likevel ikke sies at informasjon fra sentrale helsemyndigheter systematisk blir oversatt til nordsamisk.

Oversettelser innen fiskerifeltet

Et sammendrag av innstillingen Kystfiskeutvalget for Finnmark ble oversatt til nordsamisk og inkludert i innstillingen (NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark). Likeledes er det utarbeidet en kortfattet brosjyre om hovedtrekkene i forslagene fra Kystfiskeutvalgets innstilling på nordsamisk.

Oversettelser innen næringsfeltet

I dokumenter knyttet til verdiskapingsprogrammet for reindriften (VSP-rein), som er i regi av Innovasjon Norge, er det bruk av samiske stedsnavn og navn på ulike reinbeitedistrikter og siidaer på samisk. (Innovasjon Norge tilbyr tjenester innenfor finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk og profilering.)

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Innovasjon Norge som varte frem 1. januar 2011, til forelå på samisk.

Navnet Innovasjon Norge har en nordsamisk versjon — Innovašuvdna Norga.

Oversettelser på kulturfeltet

Informasjonsbrosjyren om Mangfoldsåret 2008 ble utgitt på nordsamisk.

Oversettelser innen samferdselsektoren

Statens vegvesen Region nord har fått oversatt til nordsamisk en "synstavle" som brukes til synsprøver ved førerprøver m.m. og enkelte kampanjeskilt ("Stopp og sov" og "Husk bilbelte"). Region nord har også tilsatt en førerprøvesensor som behersker nordsamisk.

Artikkel 10, para. 2 Lokale og regionale myndigheter

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 2 subpara. a; b; e; f; g:

181. Norske myndigheter blir bedt om å legge frem informasjon om kurs i nordsamisk og om samisk kultur for de ansatte ved Vest-Finnmark politidistrikt, hvorvidt kurset fant sted, antall betjenter osv.

Vestfinnmark politidistrikt har ikke gjennomført kurs i samisk språk og kulturforståelse. Politidistriktet var i 2007/2008 i kontakt med Samisk Høgskole for kjøp av en etatstilpasset studie innenfor samisk språk og kulturkunnskap. Det ble gjennomført et møte hvor man fikk et eksempel på fagplan, og hvor politidistriktet i etterkant utarbeidet en oversikt over

politirelaterte problemstillinger. Studiet var tiltenkt operasjonsledere og polititjenestemenn/-kvinner med norskættet bakgrunn i politidistrikt/tjenestesteder hvor samisk språk er sidestilt med norsk. Politidistriktet ser viktigheten av kurs på området, men arbeidet ser dessverre ut til å ha stoppet opp hos Samisk Høgskole.

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 4, subpara. a:

189. Norske myndigheter blir bedt om å rapportere om tiltakene og resultatene av den nye strategien som er vedtatt for å rekruttere studenter til opplæringsprogrammer for profesjonelle tolker.

Kunnskapsdepartementet bevilget 200 000 kroner i 2010 til hvert av de samiske rekrutteringstiltakene til Universitetet i Nordland, Universitetet i Tromsø, Samisk Høgskole og Høgskolen i Nord-Trøndelag. I tillegg ble det bevilget 1 million kroner til samarbeidstiltak for utvikling av samisk tolkeutdanning.

Samisk høgskole, Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Oslo har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utarbeidet en modell for tolkeutdanning på samiske språk. Rapporten fra samarbeidet ble lagt frem 1. mars 2011.

25 personer har fullført tolkeutdanning med et omfang på 30 studiepoeng med språkkombinasjonen norsk/nordsamisk i perioden 1994-2008. Av disse har 22 studenter fullført tolkeutdanning ved Samisk høgskole og 3 studenter fullført tolkeutdanning ved Høgskolen i Oslo. I 2011 tilbyr Høgskolen i Oslo tolkeutdanning norsk/nordsamisk. Det er tatt opp fire studenter til denne utdanningen.

Artikkel 10, para. 5 Bruk og innføring av etternavn

Ekspertkomiteen har følgende spørsmål til artikkel 10, para. 5:

193. (boks) Kan norske myndigheter garantere at folkeregistre og andre offentlige institusjoner godtar samiske navn i deres opprinnelige form?

Samiske etternavn i offentlige registre

Regjeringen har gjennom referanse katalogen for IT-standarder i offentlig sektor pålagt at datasystemer og registre i statlig sektor skal ha støtte for samiske tegn. Ved utvikling av nye systemer eller ved større omlegginger av eldre systemer er det et krav at det implementeres full støtte for samiske tegn. Nytt siden rapporteringen i 2008 er at dette kravet også vil omfatte norske kommuner fra 2011. Å ha støtte for betyr at systemene og registrene skal kunne motta, lagre og sende samiske tegn.

Overgang til internasjonalt tegnssett, slik at systemene er i stand til å utveksle data inneholdende samiske tegn, kan medføre ressurskrevende systemendringer og vil derfor ta noe tid. For eldre, eksisterende systemer tas det likevel i bruk et tegnssett som inneholder 6 nordsamiske tegn i store og små representasjoner (store og små bokstaver).

Vi har ikke en samlet oversikt over hva som er status når det gjelder offentlige registre i dag. Vi vet imidlertid at de største og viktigste registrene ikke har støtte for samiske tegn i dag. Dette innebærer at samiske navn ikke blir representert korrekt i disse registrene. I praksis vil de samiske tegnene bli erstattet av andre tilgjengelige tegn (hvilke tegn vil være forskjellig fra register til register).

Dette gjelder blant annet for Det sentrale folkeregistret og Brønnøysundregistrene. Disse systemene kan ikke gjøre maskinell utveksling av data som inneholder samiske tegn. Dette innebærer at det fortsatt ikke er mulig å levere for eksempel selvangivelse på samisk i elektronisk form. Skatteetaten har tatt i bruk nytt tegnssett slik at kvenske og samiske tegn kan brukes i folkeregisteret, med nytt tegnssett blir skjermbilder og utskrifter fra registeret riktige.

Ifølge Direktoratet for IKT og fornying (DIFI) er nå de mest brukte samiske tegnene tatt i bruk i folkeregisteret, og anslagsvis vil om lag 95 prosent av navnene som inneholder samiske tegn, kunne skrives korrekt.

Vi regner med at det fremdeles vil ta noen år før norske myndigheter kan garantere full implementering, slik Ekspertkomiteen stiller spørsmål om, men gjennom regelverket som er vedtatt, sikrer vi en gradvis overgang til full støtte etter hvert som nye løsninger blir utviklet.

Artikkel 11 - Media

Artikkel 11, para. 1, subpara. a, iii

Radio- og TV-programmer på samisk og om samiske forhold

Norsk rikskringkasting (NRK) er en statseid, offentlig kringkastingstjeneste som er lisensfinansiert. Med fjorten radiokanaler og tre fjernsynskanaler er dette Norges største kringkastingsinstitusjon. NRK Sápmi (tidligere NRK Sámi Radio), som er organisert som en spesiell enhet, produserer programmer rettet mot den samiske befolkningen.

I følge NRK-plakaten, som i sin helhet ble innarbeidet i NRKs vedtekter i juni 2009, skal NRK bidra til å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur, og ha jevnlig programmer for barn og unge på samisk. Plakaten skiller ikke mellom de ulike samiske språkene, men omtaler den samiske befolkningen og samisk språk under ett. Det ligger innenfor NRKs redaksjonelle frihet hvordan dette kravet skal oppfylles.

Konsesjonsvilkårene til de kommersielle norske allmennkringkasterne Radio Norge (radio) og P4 (radio) inneholder kravspesifikasjoner til programmene. Langsiktige sendeplaner må inneholde et bredt spekter av programmer som er egnet for både større og mindre seergrupper, her også inkludert den samiske befolkningen og andre minoritetsgrupper.

Konsesjonsvilkårene for P4 stiller krav om minst to daglige nyhetssendinger på samisk. I tillegg stiller konsesjonsvilkårene for Radio Norge krav om daglige nyhetssendinger på samisk samt daglige innslag på norsk med analyse eller kommentarstoff vedrørende samiske forhold.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt c, ii

Radio- og fjernsynssendinger

I 2009 produserte NRK Sámi Radio til sammen 248 timer med fjernsynssendinger og 1631 timer med radiosendinger. Sendingsmengden har økt betraktelig for fjernsyn. Sámi Radio har også sendinger på det digitale radionettverket (DAB). Fra 1. januar 2011 skiftet NRK Sámi Radio navn til NRK Sápmi.

I 2007 flyttet NRK Sámi Radio internettjenestene sine over til nrk.no. Antallet brukere har vokst raskt siden tjenesten ble relansert i mars 2007. Gjennomsnittsbruken per måned har økt fra under 14 000 enkeltbrukere til over 37 000 månedlige unike brukere i 2009.

Radiokanalen Radio Norge sendte 32 timer programmer for den samisk-språklige befolkningen i 2009. Radiokanalen P4 sendte 649 nyhetssendinger på samisk i 2009, noe som til sammen blir rundt 20 timer.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt e, i

Støtteordninger for aviser

I 1978 ble det etablert en støtteordning for samiske aviser. I 2011 utgjør støtten i alt 23 millioner kroner. Bevilgningen har mellom 2007 og 2011 økt med 9,2 millioner kroner, eller mer enn 60 prosent. Formålet har vært å bidra til etablering av samiske dagsaviser. Økningen har gjort det mulig for de to samiske avisene å øke til fem utgivelser per uke (den samiskspråklige avisen Ávvir og den norskspråklige samiske avisen Ságat).

I henhold til gjeldende forskrift for ordningen går tilskuddet til aviser som har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe. Formålet med tilskuddsordningen er å ”legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet”. Støtteordningen forvaltes av Medietilsynet, et organ administrativt underlagt Kulturdepartementet.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt f, ii

Audiovisuelle produksjoner

Regelverkene for støtte til audiovisuelle produksjoner sikrer norsk og samiske språk lik status i alle støtteordninger forvaltet av Norsk filminstitutt.

Fra 2009 er det gitt statlig tilskudd til Internasjonalt samisk filmsenter (ISF) i Kautokeino. De statlige midlene til filmsenteret skal gå til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. For 2011 utgjør tilskuddet 2,5 millioner kroner, en økning på 1 million kroner siden oppstarten i 2009. ISF skal fremme samisk filmskaping og samisk film i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Inntil ISF ble etablert, hadde Nordnorsk filmsenter et særlig ansvar for å stimulere og støtte samisk filmproduksjon. Filmsenteret er en regional virksomhet som gir støtte til utvikling og

produksjon av kortfilm og dokumentarfilm i Nord-Norge, samt til kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. Nordnorsk filmsenter samarbeider aktivt med ISF.

Det er også mulig å søke Samisk kulturfond om midler til samiske filmproduksjoner. Fondet forvaltes av Sametinget.

Artikkel 11, punkt 1, underpunkt g

Ved Samisk Høgskole tilbys det utdanning innen Environmental Journalism in Sami Perspective, samisk journalistutdanning, samisk språk og formidling av samisk kultur og samfunn. Disse studietilbudene er rettet mot opplæring av samisk mediapersonale.

Artikkel 12 – Kulturaktiviteter og kulturanlegg

Kulturløftet II

Samisk kultur er ett av 17 punkter i Kulturløftet II som angir regjeringens kulturpolitiske satsinger i perioden fram til 2014: ”Samisk kultur skal bevares og videreutvikles. Gjennomføre et samisk kulturløft ved å øke kulturbevilgningen til Sametinget. Samisk språk skal styrkes.”

Bevilgningen under Kulturdepartementets budsjett til samiske kulturtiltak skal dekke tilskudd til følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnerstipend og stipendkomitévederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaivváš Samiske Nasjonalteater, stedsnavnstjenesten, Sametingets bibliotek og mobil bibliotekjeneste, tidsskriftet Nuortanaste og samiske museer.

Disse formålene har en sentral betydning når det gjelder å bevare og utvikle både samisk språk og kultur.

I 2011 er bevilgningen til Sametinget til kulturformål 67,4 millioner kroner. Bevilgningen overføres til og blir disponert av Sametinget.

Bevilgningen til Sametinget til kulturformål i årene 2008–2011:

2008	2009	2010	2011
53,5 millioner kroner	62 millioner kroner	65,4 millioner kroner	67,4 millioner kroner

Samisk arkiv

Drift av Samisk arkiv dekkes innenfor de årlige bevilgninger til Arkivverket. I 2009 flyttet Samisk arkiv inn i nye lokaler i Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino. I forbindelse med flyttingen ble det i statsbudsjettet for 2010 lagt inn en økning til Arkivverket på 2,2 millioner kroner til drift og 1,1 millioner kroner til utstyrsinvestering for Samisk arkiv.

Samisk bibliografi

Samisk bibliografi er en fortegnelse over litteratur på samisk, og på norsk og andre språk når emnet er samiskrelevant. Nasjonalbiblioteket har ansvar for Samisk bibliografi, som i 2010 ble flyttet til BIBSYS. (BIBSYS er et statlig forvaltningsorgan som skal sørge for enkel tilgang til bibliotekenes ressurser gjennom flere søkemuligheter og brukervennlige låne- og bestillingsfunksjoner). Den samiske bibliografien ble inntil 2010 utarbeidet i et eget system, med kvartalsvis oppdatering på nett. Nå skjer registreringen direkte i BIBSYS og oppdateres kontinuerlig. Hvilke dokumenter som registreres, avhenger av hva som er avlevert etter reglene i pliktavleveringsloven.

Riddu Riđđu Festivála – internasjonal urfolksfestival

I 2009 ble den internasjonale urfolksfestivalen, Riddu Riđđu Festivála, gitt status som knutepunktfestival. Dette innebærer en finansiering 70/30 prosent stat/region. Statens tilskudd er i 2011 på 1,596 millioner kroner. Oppdraget som knutepunktfestival innebærer også at festivalen har et ansvar for utvikling av sjangeren, samarbeid med andre aktører etc. Det er utarbeidet kriterier for vurdering og evaluering av knutepunkter.

Riddu Riđđu Festivála arrangeres hvert år i juli i Kåfjord i Troms. Festivalen ble etablert i 1991 av Gaivuona Sámenuarat (Kåfjord Sameungdom) under navnet Jagi Vai Beaivvi (Samiske Kulturdager). Etableringen beskrives som resultat av et sjøsamisk ungdomsopprør mot usynliggjøringen av samisk kultur. Festivalens formål er å ”synliggjøre og utvikle den sjøsamiske kulturen i møte med seg selv og andre kulturer...”.

I tillegg til et omfattende musikkprogram presenterer festivalen hvert år prosjekter innen scenekunst, film og litteratur. Det gis kurs innen tradisjonelle og moderne urfolkstradisjoner og avholdes seminar med aktuelle temaer som berører urfolk innen politikk, historie, forskning mm. Festivalen har hatt god publikumsvekst de siste årene. På hjemmesiden <http://www.riddu.no/> gis nærmere opplysninger om festivalen.

Artikkel 13 – Det økonomiske og sosiale liv

Artikkel 13, para. 2 subpara. c

207. (boks) Hvilke tiltak er blitt gjort for å garantere at institusjoner innen helseomsorgen i praksis gir pasientene mulighet til å kommunisere med helsepersonell på samisk?

Vi viser til omtale i del I til den første anbefalingen fra Ministerkomiteen om å sikre at institusjoner innen sosial- og helseomsorgen innenfor forvaltningsområdet for samisk språk tilbyr tjenester på nordsamisk.

Artikkel 14 – Grenseoverskridende kontakter

Kulturformidlingssenter for nordlige urfolk

Riddu Riđđu Festivála og Senter for nordlige folk mottok i 2010 et tilskudd på kr. 200 000 over statsbudsjettets kap. 314, post 72 Kultursamarbeid i nordområdene, til etablering av et

kulturformidlingscenter i Moskva for nordlige urfolk. Prosjektet skjer i samarbeid med den russiske paraplyorganisasjonen for urfolk i Russland, RAIPON.

Vi viser også til omtalen av handlingsplanen "Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene" i del I, delkapittelet om Politikk, lovgivning og praksis - endringer.

Grenseoverskridende samarbeid

Tana kommune har fått midler til grenseoverskridende samarbeidsprosjekt om samisk språk og kultur i skole og barnehage i Tanadalen. Samarbeidet er mellom skolene i Sirma og Utsjoki på henholdsvis norsk og finsk side av grensen. Det vurderes som verdifullt at det er kontakt og muligheter for å utveksle erfaringer, og elevene inspireres til å utvikle språk og kultur.

VEDLEGG

1. [Handlingsplan for samiske språk](#)
2. Kulturvern med tilknytning til samisk kultur og kulturprosjekter med tilknytning til kvensk kultur som har fått tilskudd fra Norsk kulturråd 2008-2010
3. Scenekunst - tilskudd til prosjekter som har tilknytning til samisk kultur fra Norsk kulturråd 2008 - 2010
4. Tilskudd til kvenske formål
5. Oversikt over høringsinstansene og oversikt over organisasjoner for nasjonale minoriteter som ble invitert på muntlig høringsmøte om rapportutkast

Vedlegg 2

Kulturvern - museums og kulturvernprosjekter med tilknytning til samisk kultur som har fått støtte fra ABM-utvikling 2008-2010

År	Mottaker	Prosjekt	Tilskuddssum NOK
2008	Helgeland Museum avd. Vefsn	Et kvinneperspektiv på Helgelands samiske historie	145 000
2008	Verdensarvsenteret for bergkunst, Alta Museum	Forskjeller og likheter mellom samer og nordmenn (Den kulturelle skolesekken)	28 000
2008	RiddoDuottarMuseat/ Nordvestsamisk museumssiida	Samisk identitet - en minoritet i nasjonal sammenheng	100 000
2009	Østsamisk museum	Skoltelandet før og nå	200 000
2009	Arran lulesamisk senter	Arbeidsseminar i forbindelse med ny utstilling	90 000
2009	RiddoDuottarMuseat	Mangfold og kultur i Sapmi	200 000
2009	Saemien Sijte	Samisk ungdom	85 000
2010	Verdensarvsenteret for bergkunst - Alta Museum	Vi og de andre i museumsformidling (dialogprosjekt)	348 000
2010	RiddoDuottarMuseat/ Nordvestsamisk museumssiida	Kvinnens liv og arbeid innen reindriften	80 000

Kulturprosjekter med tilknytning til kvensk kultur som har fått tilskudd fra Norsk kulturråd 2008-2010:

Allmenne kulturformål	Søker	Tittel	Sum
2008	Norske kveners forbund	Informasjonsmaterieell - kvensk historie og kultur	750 000
2008	Siivet — Grenseløse bilder	Aitin sanat/Mors ord — dokumentarfilm om den kvenske forfatteren Alf Nilsen-Børsskog	150 000
2009	Nordreisa kommune	Kvenkulturfestivalen Baaski 2009	80 000

2009	Børselv Kvenfestivalforening	Kippari-festivalen 2009	80 000
2009	Halti Kvenkultursenter	Paaskiviikko — kvenske kulturdager i Nord-Troms 2010	110 000
Fri scenekunst - dans			
2008	Anstein Mikkelsen - Siivet	Kvensk dans som ikke fins	200 000
Litteratur (andre litteraturtiltak)			
2008	Idut forlag	Utgivelse av kvensk diktsamling av Alf Nilsen-Børskog	28 000
2008	Idut forlag	Utgivelse av kvensk roman av Alf Nilsen- Børskog	100 000
2010	Ruijan Kaiku	Ruijan Kaiku	250 000
2010	Ruija Forlag	Kvensk barnebok av Agnes Eriksen: ”Spøkelse og stjernegutt 1 og 2”	50 000
Litteratur (støtteordning for uke- og månedssaviser)			
2008	Ruija Forlag	Ruijan Kaiku	782 000
2009	Ruijan Kaiku	Ruijan Kaiku	1 000 000
2010	Ruijan Kaiku	Ruijan Kaiku	750 000
Musikk			
2008	Ruija Forlag	CD-utgivelse: Hans Bjerke synger kvenske sanger og salmer	50 000
2009	Etnisk Musikkklubb	Innkjøp av fonogram som dokumenterer levende kvensk tradisjon i Norge	75 000
Kulturvern			
2008	Lakselv Grunneierforening	Stedsnavn knyttet til Lakselva - bevaring av kvenske stedsnavn i elvedalen	30 000
2008	Siivet — Grenseløse bilder	Aitin sanat / Mors ord - dokumentarfilm om den kvenske forfatteren Alf Nilsen-Børskog	150 000
2009	Siivet — Grenseløse	Fem på tolv -	150 000

	bilder	videodokumentasjon av de siste bærere av opprinnelig kvensk kultur	
2010	Lightsource Film Productions	Dokumentarfilmen Det hemmelige språket	200 000

Vedlegg 3

Scenekunst – tilskudd til prosjekter som har tilknytning til samisk kultur 2008 - 2010 fra Norsk kulturråd

2008

Scenetekstutvikling	Søker	Tittel		Sum i NOK
07/06040	Cecilie Mosli	Mora di er same	Samisk	25 000
	Saami Teather Searvi/Samisk teaterforbund	Kurs i skriving av scenetekster på samisk	Samisk	200 000
08/02749	Mette Brantzeg	Arktisk hysteri	Samisk	50 000

2009

Koreografiutvikling				
09/01864	Johanne Eltoft	Reindans - Boazudánsa	Samisk	50 000
Scenetekstutvikling				
09/3605	Kristina Junttila	Hos Leena Pedersen 30/5-1993	Samisk	75 000

2010

Andre scenekunsttiltak				
10/3775	Åarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater	Teaterlaboratorium /workshops	Sørsamisk	75 000
Fri scenekunst - dans				
10/5173	Elle Sofe Henriksen	Beatnaga ii galgga gulgii geahccat/ En skal ikke skue hunden på hårene	Samisk	150 000
10/409	Johanne Eltoft	Reindans - Boazudánsa	Samisk	100 000

Vedlegg 4

Tilskudd til kvenske formål

2008:

Siivet - grenseløse bilder	Dokumentar-film om Alf Nilsen Børsskog	kr	70 000
Norske Kveners forbund	Informasjons-film om kvenene	kr	40 000
Varanger museum	Prosjekt Andre stemmer - etnografisk filmprosjekt av kvener i Nord-Norge	kr	20 000
Nordreisa kommune	Nettverksbygging med tornedalinger	kr	10 000
Nordreisa kommune	Informasjon om den kvenske innvandringen	kr	20 000
Trevland AS	Oversettelse av barnebok	kr	10 000
Trevland AS	Utvikling av lydbok på kvensk	kr	10 000
Trevland AS	Utgivelse av kvenske tegneserier	kr	20 000

2009:

Kvenlandsforbundet	Utvide samarbeid mellom kvenene og andre finsk-urgiske minoriteter	kr	144 000
Porsanger kommune	Styrking av trespråklig arbeid	kr	140 000
Storfjord kommune	Arbeidsgruppe - brukertvinklingsarbeid innen språk og kultur.	kr	70 000
Varanger museum	Etablering av kvensk språksenter	kr	100 000
Varanger museum	Kvenske navn på nett og kart	kr	60 000
Porsanger kommune	Trespråklig sangbok	kr	56 200
Norske kveners Forbund	Stiftelseskapital - Ruijan Kaiku	kr	74 800

2010:

Sølvi Sollie	Eldre kvener forteller	kr	10 000
--------------	------------------------	----	--------

2011:

Kvensk institutt	Workshop og konsert i forbindelse med Uuet laulut - Odda lavlagat - nye sanger, musikkprosjekt for ungdom som ønsker å synge på minoritetsspråk.	kr	50 000
Čalliidlágádus	Kvenske julehefter	kr	50 000
Kvensk institutt	Arbeid for å samle en kvensk grammatikk	kr	100 000

Vedlegg 5

Oversikt over høringsinstansene som mottok utkastet til rapport

Departementene

Sametinget, Avdeling for opplæring, språk og kultur, 9730 Karasjok
Samisk språk- og kultursenter, Kirkevn. 28, 9700 Lakselv
Samisk språksenter, Postboks 74, 9148 Olderdalen
Senter for nordlige folk, 9144 Samuelsberg
Árran Lulesamisk senter, 8270 Ájluokta/Drag
Várdobáika samisk senter, 8536 Evenes
Isak Saba guovddáš, 9840 Varangerbotn
Tana samiske språksenter, Postboks 7, 9846 Tana
Gáisi Giellaguovddáš, Rådhuset, Postboks 6900, 9299 Tromsø
Ajaje Samisk språk- og kompetansesenter, Sundveien 12, 7374 Røros
Álttá Sámi Giellaguovddáš, Nøkkelstien 2, 9510 Alta
Lavangen språksenter, Servicebygget, Nessveien 7, 9357 Tennevoll
Storfjord språksenter, Hatteng, 9046 Oteren
Kainun institutti – Kvensk institutt, PL160, 9716 Pyssyjoki/Børselv
Halti Kvenkultursenter IKS, 9151 Storslett
Universitetet i Oslo, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Postboks 1102
Blindern, 0317 Oslo
Norsk senter for menneskerettigheter, Postboks 6706, St Olavs plass, 0130 Oslo
Universitetet i Tromsø, Senter for samiske studier, 9037 Tromsø
Universitetet i Bergen, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Postboks
7800, 5020 Bergen
Universitetet i Stavanger, Humanistisk fakultet, Postboks 8002 Forus, 4068 Stavanger
Samisk høyskole, Hannoluohkka 45, 9520 Kautokeino
Høgskolen i Bodø, 8049 BODØ
Høgskolen i Nord-Trøndelag, Fakultet for samfunnsvitenskap, Postboks 2501, 7729
Steinkjer
Høgskolen i Oslo, NAFO - Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, Postboks 4 St
Olavs plass, 0130 Oslo
Gáldu – Kompetansesenteret for urfolks rettigheter, Bredbuktnesveien 50, 9520 Kautokeino
NSI/SI - Nordisk Samisk Institutt / Sámi Instituhtta, Bredbuktnesveien 50, 9520
Kautokeino
Norsk språkråd, Postboks 8107 Dep, 0032 Oslo
Likestillings- og diskrimineringsombudet, Postboks 8048 Dep, 0030 Oslo
Barneombudet, Postboks 8889 Youngstorget, 0028 Oslo
Glomdalsmuseet, Museumsveien 15, 2406 Elverum
Den Norske Advokatforening, Menneskerettighetsutvalget, Kr. Augustsgate 9, 0164
Oslo
Den norske Dommerforening (NJ-D, Menneskerettighetsutvalget), Kr. Augustsgate 9,
0164 Oslo
Den norske Helsingforskomité, Kirkegata 5, 0153 Oslo
Det Europeiske Wergelandsenteret (The European Wergeland Centre), Stensberggt. 25,
0170 Oslo
Falstadsenteret, 7620 Skogn
Kompetansesenter for urfolks rettigheter, Hannoluohkka 45, 9520 Kautokeino
UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Postboks

8119 Dep, 0032 Oslo
Samerådet, Seitatie 45, FIN-99980 Ohcejohka
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (Holocaustsenteret), Postboks 1168 Blindern, 0318 Oslo
Stiftelsen Menneskerettighetshuset, Tordenskioldsgate 6 b, 0160 Oslo
Det Mosaiske Trossamfund, Postboks 2722, 0131 Oslo
Det Mosaiske Trossamfund i Trondheim, Pb 3563 Hospitalsløkken, 7419 Trondheim
Norske Kveners Forbund/Ruijan Kveeniliitto, Hansjordnesgt 9, 9009 Tromsø
Kvenlandsforbundet, v/Bjørnar Seppola, 9143 Skibotn
Norsk-Finsk Forbund, v/Nils Petter Pedersen, Nyborgveien 53, 9800 Vadsø
Skogfinske Interesser i Norge, v/Terje Audun Bredvold, 2283 Åsnes Finnskog
International Romani Unions representative in Norway, c/o Raya Bielenberg, Kjelsåsveien 28F, 0488 Oslo
Den Norske Rom-forening, v/Andreas Muller, Nordalsv. 19A, 0580 Oslo
Norsk Rom-befolkning, v/Alex Karoli, Oslogata 17, 0192 Oslo
Romani Kultura, V/Jan Jansen, Innspurten 4B, 0663 Oslo
Taternes Landsforening, Glommengata 29, 2211 Kongsvinger
Landsorganisasjonen for Romanifolket, v/Bjørn Jansen, c/o SO, Postboks 9535 Grønland, 0135 Oslo
Foreningen Romanifolkets Kystkultur (FRK), Postboks189, 4330 Ålgård
Romanifolkets kulturforening, Postboks 20, 1592 Våler i Østfold
Kventunet, 9716 Børselv
Nordisk Romanoråd, v/Linda Aleksandersen, Postboks 2052, 4668 Kristiansand
Romanifolkets Riksorganisasjon, Postboks 701
Samenes Landsforbund, Kirkemo, 9876 Sirma
Samenes Folkeforbund, v/Odd-Roar Strømme, Nordmoveien 236, 8530 Bjerkvik
Sárahkka, v/Kirsti S. Suongir, Holmesund, 9845 Deatnu/Tana
Sámi NissonForum, Postboks 110, 9730 Karasjok
Østsamene i Neiden, 9930 Neiden
Skoltene i Norge, v/Mikit Ivanowitz, 9930 Neiden
Norske Samers Riksforbund, Postboks 173, 9521 Kautokeino

Oversikt over organisasjoner for nasjonale minoriteter som ble invitert på det muntlige høringsmøtet om rapportutkastet

Norske Kveners Forbund/Ruijan Kveeniliitto, Hansjordnesgt 9, 9009 Tromsø
Kvenlandsforbundet, v/Bjørnar Seppola, 9143 Skibotn
Norsk-Finsk Forbund, v/Nils Petter Pedersen, Nyborgveien 53, 9800 Vadsø
Skogfinske Interesser i Norge, v/Terje Audun Bredvold, 2283 Åsnes Finnskog
International Romani Unions representative in Norway, c/o Raya Bielenberg, Kjelsåsveien 28F, 0488 Oslo
Den Norske Rom-forening, v/Andreas Muller, Nordalsv. 19A, 0580 Oslo
Norsk Rom-befolkning, v/Alex Karoli, Oslogata 17, 0192 Oslo
Romani Kultura, v/Jan Jansen, Innspurten 4B, 0663 Oslo
Taternes Landsforening, Glommengata 29, 2211 Kongsvinger
Landsorganisasjonen for Romanifolket, v/Trond Rehn, Postboks 9535, Grønland, 0135 Oslo
Landsorganisasjonen for Romanifolket, v/ Svein Eriksen, Kuliaveien 6, 7618 Kristiansand
Foreningen Romanifolkets Kystkultur (FRK), Postboks189, 4330 Ålgård

Romanifolkets Riksorganisasjon, Postboks 701, 1599 Moss